

**Ďakujeme všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli
k úspešnému priebehu odborného vzdelávacieho
podujatia
Motivačné aktivity s detským čitateľom.**

**Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.
Fond na podporu umenia je hlavným partnerom projektu.**

**Publikácia reprezentuje výlučne názor autora a fond nezodpovedá za
obsah publikácie.**

ISBN 978-80-89161-61-4

Motivačné aktivity s detským čitateľom

Odborný seminár sa v roku 2019 zamerail na kategóriu detských čitateľov a mládež. Cieľovou skupinou boli knihovníci a pedagógovia, ktorí práve s týmito kategóriami pracujú. Striedali sa príspevky z hľadiska formy aj obsahu. Videli sme modelové podujatia, prednášky a prezentácie projektov a samotných priestorov knižníc, workshopy s čitateľmi a nechýbali veľmi vítané analýzy každého jedného podujatia a diskusie.

V tomto ročníku hostovali u nás knižnice zo Slovenska, Česka a Poľska. Zároveň si veľmi ceníme pravidelnú aktívnu účasť Ľudmily Hrdinákovej z FF UK v Bratislave, z Katedry knižničnej a informačnej vedy, ktorá nám podrobne rozanalyzovala podujatia a upriamila pozornosť na určité skutočnosti a poznatky.

Cieľom seminára je naučiť sa ako pracovať s deťmi a mládežou, prinášať im stále nové podujatia, upriamovať pozornosť aj na ťažšie témy, ale veľmi potrebné. Každé podujatie je možné naďalej rozvíjať, pridávať si svoje aktivity a iné knihy, a nezabúdať pri tom, že je potrebné spolupracovať s inými knižnicami a preberať inšpirácie, nielen v podujatiach, ale samozrejme aj v projektoch. Lebo ako sa hovorí, načo vymýšľať to, čo už je raz vymyslené. Len treba k tomu pridať to svoje ☺

Dovidenia o rok možno aj s Vašou knižnicou,

Kamila Prextová

PROGRAM ODBORNÉHO SEMINÁRA 21. - 22. novembra 2019

21.11.2019

9:00 hod. - Viera Zálepová, Hornozemplínska knižnica
vo Vranove n/Topľou

- *podujatie s deťmi „Biela kňažná“ (4. ročník ZŠ)*

9:45 hod. - Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

10:00 hod. - Marcela Wierzgoń, Regionální knihovna Karviná

- *podujatie s deťmi „Večerníčková čiapka“ (1. ročník ZŠ)*

10:45 hod. - Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

11:00 hod. - Stanislava Kiknavelidze, Městská knihovna
v Praze

- *podujatie s deťmi „Prečo je dobre poznať povesti a ich hrdinov“ (7. ročník ZŠ)*

11:45 hod. - Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

13:00 hod. - Markéta Kukrechtová, Regionální knihovna
Karviná

- *prezentácia „Vítejte v Karvinské knihovne“*

14:00 hod. - Anna Janus, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław

- *prezentácia „Inovativne projekty pre deti“*

15:00 hod. - Danko Molčanová a Marianna Majzlíková,
Hornozemplínska knižnica Vranov n/Topľou

- *prezentácia „Knižnica roka 2018“*

16:00 hod. - Jana Jindřichová, Městská knihovna v Praze

- *prezentácia „Knižnica pre celú rodinu“*

22.11.2019

8:15 hod. - Margita Galová, Mestská knižnica mesta Piešťany
- *prezentácia „Knižnica roka 2018“*

8:45 hod. - Barbora Krajč Zamišková, Adriana Totiková, Katarína Ilkovičová a Ján Uličiansky, Mestská knižnica mesta Piešťany:
- *podujatie s deťmi „Analfabeta na oriešku“ (3. ročník ZŠ)*

10:00 hod. - Ľudmila Hrdináková
- *analýza podujatia*

10:15 hod. - Aneta Siwka, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław
- *podujatie s deťmi „Veľká sila malých tvorov, čiže ako sa spriatelíť s včelami“ (3. ročník ZŠ)*

11:15 hod. - Ľudmila Hrdináková
- *analýza podujatia*

11:30 hod. - Natália Maliková a Zuzana Sedláková, Knižnica pre mládež mesta Košice
- *podujatie s deťmi „Trinášť dôvodov prečo“ (1. ročník SŠ)*

12.15 hod. - Ľudmila Hrdináková
- *analýza podujatia*

Viera Zálepová

podujatie s deťmi „Biela kňažná“

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou

Scenár podujatia: 100. Výročie M. Ďuričkovej,
predstavenie rozprávky Zmok

Veková kategória: vhodné pre deti od 7 – 10 rokov

Cieľ podujatia: Jedna z najkrajších slovenských rozprávok – ako zlatá nitka spája dnešné deti s dávnymi rozprávačkami pri kolovrátku. Autorka v tejto knihe prináša nové podoby známych rozprávok, napr.: Popoluška, Zlatá priadka, Hrnček, var!, Janček Palček, Janko Hraško, ale tiež rozprávky celkom nové, napr.: Zmok, Krutometa, Drevulienka, Svadba kozy Zunka. Cieľom je zoznámiť deti s rozprávkarkou a naučiť ich čítať s porozumením a tešiť sa z prečítaného textu, pretože čítať sa môže aj s láskou.

Príprava pomôcok na podujatie: kniha Zlatá priadka, dataprojektor, premietacie plátno, reproduktory na prezentáciu, farbičky, papiere A4, nožnice, perá, obrázky z tvorby spisovateľky, klobúk, škriatok – bábka, dve menšie stoličky, kolovrátko.

Dĺžka podujatia: 45 min.

Scenár: Privítanie detí. Krátko sa osobne predstavíme a povieme im, že počas hodiny si spoločne priblížime život známej spisovateľky a spoločne sa zahráme.

Hneď na úvod im položíme hádanku:

„Poznám jednu kráľovnú, v škrupinovom zámočku. Veľa detí ona má, každého však rada má. Danká, Janka a či Hraško – určite ju spoznáš ľahko“. (Mária Ďuričková)

Pri príležitosti 100. výročia narodenia spisovateľky Márie Ďuričkovej deťom priblížime v prezentácii život a tvorbu tejto kráľovnej detskej literatúry.

1. aktivita

Hra „Horúca stolička“ – vyberieme si dvojicu, ktorá si pripraví otázku o autorke pre publikum. Opýtame sa detí, či spisovateľku poznajú, alebo či si nejakú knihu prečítali.

2. aktivita

Vyberieme si 4 dobrovoľníkov, ktorí si z klobúka vytiahnu po jednom obrázku. Každý **obrázok predstavuje dielo z tvorby autorky, ktoré žiak zahrá pantomimicky.**

Keďže autorka využívala v rozprávkach ľudovú slovesnosť, tak im vysvetlíme, čo to je, a zároveň sa dostaneme ku knihe Zlatá priadka. Kniha je jedna z klenotov ľudovej slovesnosti.

3. aktivita

Zahráme si zlatú bránu – zavoláme si 4 deti, s ktorými zaspievame a zahráme hru **Zlatá brána otvorená, zlatým kľúčom podoprená, kto do nej vojde, jabĺčko nájde, či je ona, či je on, nepustím ho z brány von.**

Prečítame deťom úryvok z rozprávky zo strany 109 (Mal ten gazda na dvore sliepku, čiernu-čiernulinkú ako najčiernejšia noc...) a strana 110 (A tu prišlo do domu neznáme dievča, Katrenka.... Handry kupujem, handry! a tak zmoka Katrenka predala. Handrár zmoka prehodil popod plot mlynárke, ktorej bohatstvo znášal. Jedného dňa ho mlynárka našla s otrčenými nohami a celého na uhoľ zoškvařeného.)

4. aktivita

„**Hra s intonáciou**“ – vyberieme si 4 dobrovoľníkov, ktorí budú čítať rovnaký úryvok, ale rôzne. Z klobúka si vytiahnu papieriky, na ktorých je napísané, akou intonáciou majú prečítať text. Napr. smutne, veselo, nahnevane, bláznivo...

„Ideš ho, paskuda akási!“ zahnela sa mlynárka. Ale zmok nič, len sa nappcháva nenásytne. Tu ho ona za krídlo schytí, že ho ponad plot prehodí – jáj, ale zmokovi stačí, keď sa ho človek rukou dotkne, tomu on už patrí. „Mlynárka, ty si moja a ja som tvoj!“ začiapčal. Teda takéto si ty kura! Svitlo mlynárke, ale nezľakla sa. Bola ona skúsená a všelijakými masťami mazaná. Zaniesla zmoka do izby, položila na stolček pod stolom a vraví: „Keď mój, tak mój. Pozri, na tomto stole jedávam ja, na tomto stolčeku budeš jedávať ty. Čo ješ najradšej?“ „Najradšej mám sladkú kašu!“ začiapčal zmok. A tak zmok cez deň na stolčeku sedával, sladkú kašu jedával – a cez noc v podobe ohnivej reťaze po svete lietal a mlynárke bohatstvo zvláčal, vždy to, čo si práve zažerala.

Práca s textom – pracovný list (práca max. 5 min., spoločné vyhodnotenie)

5. aktivita

V rozprávke Zmok vystupovala sliepka, ktorá mala zlaté vajce, a z neho vyskočil čertík, ktorý splnil želania. Vašou úlohou bude vžiť sa do roly škriatka, ktorý bude dobrý, zlý, spokojný, unavený, veselý.... **Žiaci si vyberú maketku škriatka podľa toho, ako sa cítili na podujatí, a môžu si ho vymaľovať.**

Záver

Keďže všetci úžasne pracovali, tak si zaslúžia potlesk. Poďakujeme sa za úžasné stretnutie a zaželáme všetko dobré.

Pracovný list

1. Vety sú pomiešané, priraď k vetám čísla od 1 po 5 podľa toho, ako v príbehu nasledovali.

	Pretrhol sa zmok pri tej drine. Jedného dňa ho mlynárka našla s otrčenými nohami a celého na uhoľ zoškvařeného.
	O tom gazdovi sa vedelo, že mu bohatstvo nosí zmok.
	Katrenke sa kura nepáčilo, ale dukát bol krásny. Nuž vzala si obidvoje, ešte sa aj pekne poďakovala.
	Zabýval sa zmok u gazdu. Vo vrečku mu spával, z jednej misy s ním jedával.
	Nosí zmok tú pšenicu, nosí – a pšenica padá tou dierou a padá, nedajbože povalu naplniť.

2. Úloha pre bystré očičká. Iba značka pavúka označuje platné písmenká. Čítaj ich zľava doprava a objavíš ich mená.

Z			E		P
	L	P		O	
R			V		M
E		O	J		Q
	D		S	T	B
I		E		W	

					
					
					
					
					
					

3. Zastaralé slová. Spoj správne slová zastaralé
s novodobými.

Handrár

Hrvol

Priplichtiť sa

Budzogáň

prikradnúť sa

krk

kupec starého šatstva

ťažký kyjak

Pracovný list – vypracovaný

1. Vety sú pomiešané, priraď k vetám čísla od 1 po 5 podľa toho, ako v príbehu nasledovali.

5	Pretrhol sa zmok pri tej drine. Jedného dňa ho mlynárka našla s otrčenými nohami a celého na uhol' zoškvareného.
1	O tom gazdovi sa vedelo, že mu bohatstvo nosí zmok.
3	Katrenke sa kura nepáčilo, ale dukát bol krásny. Nuž vzala si obidvoje, ešte sa aj pekne poďakovala.
2	Zabýval sa zmok u gazdu. Vo vrečku mu spával, z jednej misy s ním jedával.
4	Nosí zmok tú pšenicu, nosí – a pšenica padá tou dierou a padá, nedajbože povalu naplniť.

2. Úloha pre bystré očičká. Iba značka pavúka označuje platné písmenká. Čítaj ich zľava doprava a objavíš ich mená.

Z			E		P
	L	P		O	
R			V		M
E		O	J		Q
	D		S	T	B
I		E		W	

POVESTI

3. Zastaralé slová. Spoj správne slová zastaralé s novodobými.

Handrár	prikradnúť sa
Hrvoľ	krk
Priplichtiť sa	kupec starého šatstva
Budzogáň	ťažký kyjak

Prečítaj text veselo 😊

Prečítaj text smutne ☹

Prečítaj text nahnevane!

Prečítaj text bláznivo.

Marcela Wierzgoń

podujatie s deťmi „Večerníčková čiapka“

Regionální knihovna Karviná

Úvod:

- pro žáky prvních a druhých tříd

Délka besedy: 45 min.

Cíl besedy:

- vyvolat u dětí zájem o literaturu a četbu
- děti dokáží vysvětlit, co je to pohádka
- umí rozlišit a přiřadit hlavní postavy k jednotlivým večerníčkům
- naučí se komunikaci a spolupráci ve skupině

Pomůcky:

- Večerníčková čepice
- Obrázky houpacího koně, autíčka, jednokolky
- Obrázky z jednotlivých pohádek, fotka Radka Pilaře
- Papír, tužky, podložky
- Jízdenky

Průběh besedy:

Dobrý den, děti, nepřicházím za vámi jako knihovnice, ale jako jeden malý kluk jménem... Ale ne, jméno vám neprozradím, musíte ho uhádnout. Kluci, holky máte rádi hádanky? Ano? Tak pozorně poslouchajte, napovím vám... Jsem malý kreslený kluk, každý večer za dětmi přicházím skrz televizní obrazovky, nepřicházím s prázdnou, každý večer přináším jinou pohádku. Tak tedy zkuste uhádnout: nejdříve děti pozdravím slovy „Dobrý večer“, vyběhnu schody, skočím dolů, pohoupu se na svém houpacím koníčkovi, ten se mi ale z ničeho nic změní na autíčko a z autíčka se změní v jednokolku (během toho ukazují dětem obrázky Večerníčkových pomůcek). Během toho všeho rozhazují kolem sebe papíry a na hlavě nosím papírovou čepici (nasadím si čepici). Tak co, už víte, jak se jmenuji? Ano, správně, jsem Večerníček, (ukloním se a pozdravím Dobrý večer).

Dovolte mi tedy, abych se Vám nejdříve představil. Jak jste správně řekly, jmenuji se Večerníček, a děti, věřte nevěřte, letos slavím už 54. narozeniny (1965), za dětmi tedy každý večer přicházím už celých 54 let, a proto mě určitě znají i vaši rodiče. Máte děti rády pohádky? Která je vaše oblíbená? Čtete si doma s rodiči? A víte vůbec, co to ta pohádka je? Dokázaly byste mi to vysvětlit? Pohádka je vymyšlený příběh, který většinou skončí šťastným koncem. Kdo vystupuje v pohádce? Jaké postavy? (V pohádce vystupují vymyšlené, nadpřirozené postavy jako skřítki, víly, čarodějnice, obři apod.).

Jee, ale já něco slyším, slyšely jste to také? Jako bych v dálce zaslechl houkání vláčku... To je určitě ten kouzelný vláček Pohádka, který pravidelně vyjíždí ze stanice KNIHOVNA. Svezeme se také? Co musíme mít, když nasedáme do vlaku? Správně, jízdenky (rozdám jízdenky). A kam pojedeme? Projedeme se zemí nezemí Večerníčkových pohádek. Během cesty si budeme povídat o pohádkách z večerníčku. Vzpomenete si vy sami na nějakou pohádku z večerníčku? (Čekám na odpovědi, eventuálně napovídám). Výborně, během jízdy budete plnit různé úkoly. Připravte se, honem nastupovat. Aby se kouzelný vláček Pohádka mohl rozjet, musíme mu pomoci v rozjezdu. Jak dělá vláček?

(vyzvu děti, aby vstaly, napodobíme houkání vláčku a krouživým pohybem rukou jej rozpohybujeme).

Náš vláček míří k lesu Řáholci. Jee, tamhle u domečku na nás čeká nějaký pán (ukážu fotografii Radka Pilaře). Tento pán se jmenuje Radek Pilař a je to ilustrátor. Zdali pak víte, co ilustrátor dělá? Tipnete si? Já vám pomůžu, ilustrátor kreslí obrázky do knížky. Proč je tam kreslí, co myslíte děti? Líbily by se vám knihy bez obrázků? Ne, byly by takové nudné, že? Ilustrátor kreslí pro nás i postavičky, hrdiny z knih. Pan Radek Pilař nakreslil dokonce i mě – Večerníčka. Když se na pana Pilaře podíváte, nepřipomíná vám někoho? Mně připomíná jednoho loupežníka, který žije v lese jménem Řáholec, kousek od Jičina, za ženu má Manku a malého synka Cipiska (čekám na reakce dětí, popřípadě napovím). Správně, je to loupežník Rumcajs. Vyprávění o Rumcajsovi napsal spisovatel Václav Čtvrtek. Pan Radek Pilař nakreslil postavičku Rumcajse podle sebe (asi se koukal do zrcadla). Jak takový ilustrátor pracuje? Podle zadaného textu nové knihy kreslí děj a postavičky do knihy. Vyzkoušíme si jaké to je být ilustrátorem? (Rozdám prázdné papíry a pastelky). Já vám přečtu kousek z knihy O Rumcajsovi a vy budete podle příběhu, který uslyšíte kreslit ilustraci (obrázek) k textu. Pohádka se jmenuje „Jak se Cipísek narodil“ Jdeme na to? (čtu ukázkou, snažím se měnit hlasy, děti ilustrují, po dočtení pohádky posbírám dětské práce a navrhnu, že si z nich tetý knihovnice můžou udělat v knihovně výstavku, poděkuji dětem za snahu). Výborně, úkol jste splnily na jedničku s hvězdičkou, teď ale už musíme zpátky nasedat, náš kouzelný vláček pokračuje v cestě... huhuuu, (opět vyzvu děti, aby vstaly, napodobíme houkání vláčku a krouživým pohybem rukou jej rozpohybujeme).

Právě projíždíme kolem školy, slyším zvonek, to už dětem skončilo vyučování, dveře školy se otevrou a děti spěchají domů. Mezi prvními jdou vedle sebe kluk a holka s velkými aktovkami na zádech. Holčička má červené vlasy a v nich velkou mašli, modré šaty a na nohách podkolenky, chlapec má kolem krku oranžový šátek a na očích brýle, oba dva chodí do třídy 3. B. Naproti nim běží pes Jonatán. No ale co to ten chlapec drží v ruce? Vypadá to jako, jako utržené sluchátko. Už víte, jak se

děti jmenují? (vyčkám na odpověď), ano správně, jsou to Mach a Šebestová se svým kouzelným utrženým sluchátkem. To dostali za odměnu od starého pána, který hledal ztracené brýle, a protože mu děti pomohly, dal jim za odměnu ono utržené sluchátko. To jim děti, představte si, plní veškeré jejich přání, díky němu zažívají spoustu dobrodružství – např. závodili s kouzelníkem, navštívili Severní pól nebo z dědečka udělali Tarzana. Chtěli byste mít takové sluchátko? A co byste si vlastně přáli? (diskuse). Tyhle krásné příběhy o Machovi a Šebestové pro nás napsali Miloš Macourek a Adolf Born. Teď ale necháme Macha a Šebestovou, aby zažili nějaké další dobrodružství, a my pokračujeme v cestě, nasedat! (opět vyzvu děti, aby vstaly, napodobíme houkání vláčku a krouživým pohybem rukou jej rozpohybujeme).

Před námi je les. Ten je hustý, voní v něm jehličí a houby, zpívají ptáci a pod velkým stromem je hromádka písku. Když se podívám blíž, vidím, že se u ní něco hemží. Co to je? Jee, to jsou mravenci a jeden z nich má dokonce červený šátek kolem krku, víte, jak se jmenuje? Správně, je to Ferda Mravenec. Ferda je moc milý chlapík, všechno mu jde od ruky, vše dokáže opravit, pomůže každému, kdo potřebuje. No jo, ale co jeho kamarádi? Znáte je? (rozdělím děti do dvou skupin, nebo podle velikosti skupiny vyberu pár dobrovolníků). Zde je váš další úkol. Každá skupinka dostane puzzle, zvítězí ta, která puzzle složí a pojmenuje danou postavičku. Ferdu Mravence pro nás vymyslel spisovatel Ondřej Sekora. (Děti složí puzzle a odpoví na otázku). Správně, přátelé Ferdy Mravence se jmenují Brouk Pytlík a Beruška, děti, úkol jste splnily na výbornou, nasedat, naše jízda pokračuje. (opět vyzvu děti, aby vstaly, napodobíme houkání vláčku a krouživým pohybem rukou jej rozpohybujeme).

Najednou jsme se ocitli ve zvláštním světě. Jejda, kohopak to tady máme? Dám Vám náповědu: – je to malý kluk ze dřeva, – má velké oči a je s ním legrace, – hrozně rád jezdí na koloběžce, – má kamarádku, která se jmenuje Mánička, – ta má také pejska Žeryka, – jeho taťulda se jmenuje Spejbl. Kdo to je? (čekám na odpověď). Ano, správně, je to Hurvínek a díky této pohádce jsme

se ocitli ve světě loutek. Dokázali byste mi říct, co to ty loutky vlastně jsou? Loutka je figurka člověka, zvířete nebo nějaké nadpřirozené postavy. Tyto postavy mají na svém těle, na nohách, rukou a těle provázky nebo drátky, které slouží k tomu, aby loutkoherci mohli loutky oživit a s nimi hrát. Život Hurvínkovi vdechl český loutkař Josef Skupa. Loutky můžete mít doma jako hračku. Máte doma loutky? A byli jste už někdy na loutkovém divadle? Jaké to bylo? Samozřejmě nejsou jenom klasické loutky, ale třeba i maňásci, kteří se navlékají na ruku. Já mám s sebou kamarádku, jmenuje se Myszka Ernestynka, bydlí ve Středisku polské literatury v karvinské knihovně. (ukážu dětem maňáska a ten dětem v polštině řekne pár slov). Ale teď už nasedat, jedeme dál. (opět vyzvu děti, aby vstaly, napodobíme houkání vláčku a krouživým pohybem rukou jej rozpohybujeme). A v dalším domečku žijí pohromadě pejsek s kočičkou. Že to nejde? Ale ano, jde. Knížku o tom napsal Josef Čapek. V roce 2019 mají pejsek s kočičkou velké narozeniny. Tipnete si, kolik let slaví? Celých 90 let, takže pejska a kočičku jistě znali i vaši rodiče a prarodiče. A když mají letos takové velké narozeniny, tak si připomeneme pohádku o tom, jak si k svátku pekli dort. Znáte tu pohádku? Výborně, to mi budete určitě pomáhat ji vyprávět. Začneme? Pejsek bude mít zítra svátek a kočička narozeniny, a protože jim děti jako překvapení připravily z písku dort, který byl sice moc krásný, ale jíst se nedal, protože pejskové a kočičce přece písek nejedí, rozhodli se, že si upečou svůj vlastní dort. Co všechno do toho dortu dali? Vzpomenete si? Dali do něj mouku, mlíčko a vajíčka. Dali do něj cibuli a česnek, sůl, pepř, máslo, šlehanou smetanu, oříšky, aby nezapomínali, skořici, bonbony a čokoládu, párky a kost, myšky... Dali do toho svého dortu spoustu věcí, jednu věc tam ale nedali. Víte jakou? Nedali do něj chleba, protože ten pejsek a kočička nejedí. Když ten dort upekli, dali ho za dveře a utíkali pozvat děti. Co se stalo s dortem dál? To už šel kolem zlý pes, kterému dort zavoněl a snědl ho celý, zapil ho dvěma konvemi vody a to už ho rozbolelo břicho. Proč ho to břicho rozbolelo? Protože snědl celý dort a ten dort byl ještě horký. Mohl ten dort zlý pes sníst? Ne, protože nebyl jeho. A cizí věci si přece nemůžeme vzít. Tak ale necháme toho zlého psa odpočinout a nastupujeme a jedeme dál. (opět vyzvu děti, aby vstaly, napodobíme houkání vláčku a krouživým pohybem rukou jej rozpohybujeme).

Teď jedeme kolem slunné louky. Co tam všechno roste? Kousek dál je na louce kopeček hlíny a z něj kouká Krteček. Krtečka vytvořil výtvarník Zdeněk Miller. Znáte Krtečka? (čekám na odpověď). Skvělé. Krtečka znají děti po celém světě. Jak je to možné? Krteček je totiž výjimečný, ze začátku totiž vydával hlásky juu a jee. Tyto zvuky jsou hlasy Millerových dcer Barborky a Kačenky, tyto hlasy se tedy nemusely překládat do cizích jazyků, protože těmhle zvukům rozumějí všichni. My si teď spolu přečteme pohádku, jak Krteček zachránil zajička. Děti, dávejte pozor, budu na vás mít pár otázek. (čtu krátkou pohádku, měním hlasy). Tak co děti, dávaly jste pozor? Jak se zatoulal zajiček? Za kým běžel? Když zůstal sám, volal tichounce maminku, ale jeho maminka ho neslyšela, ozvaly se mu jiné maminky, jaké? A kdo zajička nakonec našel a dovedl mamince? Pamatujete si, jaké jméno nakonec malému zajičkovi zůstalo? A teď musíme pokračovat v cestě, nasedáme. (opět vyzvu děti, aby vstaly, napodobíme houkání vláčku a krouživým pohybem rukou jej rozpohybujeme).

Kouzelný vláček POHÁDKA pomalu vjíždí do stanice KNIHOVNA a my budeme vystupovat. Zopakujeme si ještě, co jsme se dnes naučili: co je to pohádka, kdo je to ilustrátor, proč nemáme brát cizí věci, co je to loutka. Večerníčkových pohádek je spousta a mohli bychom si o nich povídat i celé hodiny, ale o tom zase někdy příště. Děkuji za pozornost! ☺ (Jako odměnu rozdám dětem záložky do knih, které si mohou doma vybarvit a tím si zahrát na malé ilustrátory).

Zdroje:

ČTVRTEK, Václav. *Rumcajs, Manka, Cipísek: [výbor povídek]*. V této podobě 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. 96 s. Květy dětem; sv. 2. ISBN 978-80-00-02083-9.

MILER, Zdeněk. *Dětem Zdeněk Miler a Krtek; [il. Z. Miler; vypr. H. Doskočilová]*. 1.vyd. Praha: Albatros a.s., 1997. 101 s. ISBN 80-00-00477-1.

Stanislava Kiknavelidzeová

podujatie s deťmi „Prečo je dobre poznať povesti a ich hrdinov“

Městská knihovna v Praze

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ

Doba trvání: 50 min.

Anotace:

Starodávne príbehy nezůstaly jen v minulosti. Pojďme pátrat po hrdinech pověstí v novinových článcích, názvech ulic, firem a třeba i v reklamách. Mýty a pověsti tvoří základ evropské kultury a když je známe, budeme se lépe orientovat ve světě kolem nás. A mají pro nás stejný význam jako pro naše předky?

Pomůcky

1. Obrázek sovy z Medvídků Pů. Několik kartiček s názvy ulic - Přemyslova, Libušina, Pribinova, Nitranská...
2. Vytisknuté znaky zodiaku
3. Novinové články, reklamy, obaly ze sušenek a jiné materiály, kde je odkaz na hrdiny pověstí.
4. Barevné papíry, fixy, lepidlo, nůžky

Průběh setkání

1. Přivítání dětí, představení se, když to jde, je lépe posadit je do kruhu.

2. Knihovník vysvětlí dětem, že se budeme zabývat pověstmi a jejich hrdiny jinak než obvykle. Na příkladu sovy z dětské knihy si ukážeme, jak se pověsti promítají do světa kolem nás. (Sova-symbol moudrosti i v Púovi, sova – symbol bohyně Athény, bohyně moudrosti). Dále použijeme karty s názvy ulic - třeba Libušina ulice je v desítkách českých měst. Dotaz k dětem – proč mohou být ulice nazvané jmény hrdinů z pověstí? (Mezi odpověďmi by mělo padnout to, že jsou důležití, významní...)

3. Zeptáme se dětí, zdali čtou horoskopy (po zkušenosti vím, že odpověď je ano) a tak je požádáme, aby na kartičku napsaly své jméno a umístily ji na tabuli podle data svého narození pod příslušný znak zodiaku. Děti pak rozdělíme (podle výsledků uděláme skupiny – kreativně – pokud máme jenom jednoho Berana a tři Váhy, omluvíme se Beranovi a přidáme ho k Vahám...) Nejlépe je utvořit 4 skupiny, aby děti udržely pozornost při představování výsledků svého pátrání). Zmíníme se, že za znaky zodiaku jsou také hrdinové pověstí

4. Pátrání – rozehrívací kolo.

Do skupinek dáme různé materiály (obal od tyčinky Mars, sušenky Orion, bonbony se značkou Sfinx, značku auta Maserati, malý článek o maratónu). Děti mají odhalit, kdo z pověstí se v nich skrývá.

Odhalení : Mars – bůh války, použitý ve jménu výrobku, Orion, Sfinx – název firmy, znak Maserati – Poseidonův trojzubec, maratón – pověst.

Zamyslíme se, proč zrovna tyto názvy, jaká očekávání se skrývala za těmito názvy.

(Sfinx – zakladatel firmy obdivoval starý Egypt, Maserati – síla Poseidona- síla aut, maratón – přítel pana Coubertina byl dojat příběhem vojáka ..., který doběhl z Marathonu do Atén a zemřel,

Orion – podle souhvězdí, které bylo nazvané jménem lovce Oriona – dvojí inspirace.)

Výsledek aktivity: poznání, že pověsti jsou velká inspirace, zdůraznění osobního vztahu, příprava na další aktivitu.

5. Velké pátrání.

Každá skupina dostane fingoanou novinovou stránku formátu A3, kde knihovník umístil a okopíroval reklamy, články apod. Děti odhalují více hrdinů. Je šikovné mít jednu stránku okopírovanou barevně a jednu černobíle – do černobíle označují odhalené postavy z barevné kopie. Každá skupina má jinou variantu.

Výsledek aktivity: Představení vypátraných hrdinů. Zdůrazníme šíři použití – od výrobků k názvům sportovních týmů a fobií (např. arachnofobie).

6. Aktivita – poplach v redakci!!!

Uvedení – v redakci došlo ke ztrátě všech vytvořených stránek a je třeba je bleskově zaplnit! Děti mají vytvořit s použitím hrdinů pověsti rychlé reklamy na cokoli. Šéfredaktor bude vděčný!

Materiály: vytištěná jména hrdinů z předchozích aktivit, hezké barevné papíry, zajímavé samolepky (aby byl výsledek pro děti hezký).

Podle času se délka této aktivity upraví. Jestli je více času, může to být pojaté jako workshop.

Výsledek si ukážeme a redakce je zachráněna v každém případě!

Opravdu malé odbočení, pokud má knihovník tyto materiály – staré pohlednice s tématy pověstí, staré reklamní kalendáře. Já jsem pátrala v antikvariátech a zatím se dají tyto materiály sehnat. S těmito materiály se dá pracovat jako se samostatným úkolem pro každou skupinu. Každá skupinka dostane 1 starý materiál a tipuje, z jaké by mohl být doby, co by mohl znamenat. Nebo jde jeden starý materiál „vpašovat“ do aktivity číslo 4. Výsledek aktivity: reklama není produkt dnešní doby, existovala i před sto lety. Podle typu materiálu – pohledy s tématy pověstí – byly oblíbené, měly význam pro národní identitu.

Pátrání po hrdinech bájí a pověstí .

Rozdáme dětem připravené výstřižky. Mohou pracovat jednotlivě i ve dvojicích. Dáme jim čas na přemýšlení a odhalení, jaký hrdina se v textu skrývá a proč byl použitý zrovna v jejich výstřižku. (Například název sportovního klubu Pražské harpyje – odkaz na dravé harpyje – dravost, úspěch, nahnat strach soupeřům, reklama na model bot ADIDAS s křídélky - odkaz na rychlého Persea atd.)

Knihovník umístí jméno odhaleného hrdiny přes výstřižek. Postupně se nám zaplní tabule (nebo podlaha) jmény hrdinů.

Varianta – knihovník si dopředu černobíle okopíruje každý materiál a umístí všechny na tabuli nebo podlahu (připomíná to novinovou stránku a tak je možné motivovat děti pátráním, co se za ní skrývá). Smyslem je ukázat dětem často skryté odkazy na mytologii a jejich cílené použití.

Pátrání pokračuje - hrdinové českých pověstí a dnešek. Co pro nás znamenají?

Na tabuli ponecháme z předchozí aktivity jen odkazy na české pověsti. Jsou to spíše reklamy, názvy výrobků apod. Teď knihovník ukáže nový text, ve kterém je některý z hrdinů našich pověstí zmíněn při významné události (prezidentská přísaha - opera Libuše, vyhlášení ČR u sochy sv. Václava, shromáždění na Řípu apod). Na tabuli také umístíme pár kartiček se jmény ulic z našeho města – Přemyslova, Libušina, Horymírova...Ulice s podobnými názvy jsou po celé naší vlasti. Popřemýšlíme, proč tomu tak je. Cílem je zkusit vyjádřit, jaký je význam pověstí pro národní identitu dříve i dnes. Dnes bereme samostatný stát jako samozřejmost, před 100 lety – pověsti utvrdily národní identitu.. Jiráskovy Staré pověsti české vycházely na pokračování v Malém čtenáři. Na každé škole visely školní obrazy s tématy pověstí, vycházely pohlednice, pověsti byly milované a čtené. Stejně jako A. Jirásek.

A. Jiráka se teď bojíme!?!? Co provedl?!?!?

No v době mobilů a internetu mu moc nerozumíme. A ta čeština snad ani není čeština? Zkusíme na Jiráka vyvrát (v obou

smyslech toho slova). Bylo by škoda si jednou jeho pověsti nepřečíst, už kvůli starobylé kráse jeho vyprávění. Dáme dětem tipovat význam některých slov („položili na zem dědky“....) – ukážeme vydání s vysvětlivkami. Přečteme si dvě stejné pasáže pověstí ve variantě A. Ježkové a A. Jiráska. A. Ježková přizpůsobila vyprávění pocitům dnešních lidí.

Markéta Kukrechtová

prezentácia „Vítejte v Karvinské knihovne“

Regionální knihovna Karviná

Ještě než vás pozvu do Karviné a karvinské knihovny mám pro Vás připravenou malou hádanku. Co mají tyto lidé úspěšní ve svém oboru společného?

Atlet Jaroslav Bába, trojskokanka Šárka Kašpárková, lyžařka Eva Kurfürstová, atletka Denisa Rosolová, herečka Pavla Tomicová, tenista Radek Štěpánek, modelka Petra Němcová, oštěpařka Dana Zátopková, herečka a blogerka Marie Doležalová, herečka, spisovatelka a psychoterapeutka Eva Vejmělková a herec Jan Szymik.

Odpověď je jednoduchá – všichni se narodili v Karviné.

Karviná – město, které se mění

Historie města je spjata s rokem 1268. Centrem dnešního města je Fryštát, který byl původně samostatným městem a prvním nositelem městského práva, nyní tvoří jednu z devíti městských částí Karviné. Nález ložisek černého uhlí v Karvině v 2. polovině 18. století přinesl zásadní obrat v hospodářském rozvoji celého

regionu. Tehdejší majitelé panství – hraběcí rod Larisch-Mönnichů – měli významné postavení u císařského dvora a zastávali jedny z nejdůležitějších úřadů. Proto se Karviná také stala předmětem mocenských a majetkových sporů po 1. světové válce a začátkem 2. světové války.

Správní základ dnešního města byl položen roku 1948, kdy se sloučily obce Fryštát, Karvinná, Darkov, Ráj a Staré Město v jeden celek pojmenovaný Karviná. Zatímco původní Karvinná byla zlikvidována při těžbě uhlí a dnes její katastrální území nese příznačný název Karviná-Doly, na zbytku území sloučeného města nastal velký rozvoj a jeho výstavba trvala až do 80. let 20. století. Z někdejšího desetitisícového okresního města Fryštátu se stala osmdesátitisícová Karviná (1985). Moderní městská zástavba leží především na katastrálním území historického města Fryštátu (dnes jeho katastrální území nese název Karviná-město) a bývalé obce Ráje.

Od poloviny 19. století se začalo rozvíjet lázeňství založené na léčivé jodobromové vodě, která byla objevena díky hledání nových ložisek uhlí. Postupně Lázně Darkov získaly věhlas i daleko za hranicemi republiky a dnes mají nezastupitelné místo v rozvoji Karviné.

Karviná je statutární město v Moravskoslezském kraji, na území historického Těšínského Slezska, rozkládá se v údolní nivě řeky Olše v nejsevernějším předhůří Slezských Beskyd, 20 km východně od Ostravy. Na severovýchodě hraničí s Polskem a cca 50 km na východ se nachází hraniční přechod na Slovensko.

Dnes na rozloze 57,48 km² zde žije přibližně 53 000 obyvatel s významnou slovenskou, polskou, řeckou a vietnamskou menšinou. Je hornickým, univerzitním, turistickým, lázeňským a ekonomickým centrem česko-polské aglomerace a největším městem na řece Olši.

Karviná je sídlem Obchodně podnikatelské fakulty, která vznikla v roce 1990 jako součást brněnské Masarykovy univerzity. Od roku 1991 je fakultou opavské Slezské univerzity.

Za zdravím do karvinských Lázní Darkov dojíždějí klienti z celého Česka i ciziny. Lázně Darkov píší svou historii od roku 1866, kdy zemská vláda slezská v Opavě udělila Jiřímu IV. Beesovi úřední povolení ke zřízení lázní s názvem Lázeňské místo Ráj a poté v roce 1867 požádal Jiří IV. Bees vídeňského univerzitního

profesora Dr. Redtenbachera o vědecký rozbor darkovského pramene.

Karvinskými kulturními dominantami jsou zámek Fryštát – turistická perla regionu. Empírový zámek, kdysi sídlo hrabat rodu Larisch-Mönnichů, dochoval se jako jediný ze 4 zámků, které se v Karvině nacházely. Nyní se zde nachází pobočka Národní galerie Praha se stálou expozicí českého umění 19. a 20. století. Na Masarykově náměstí v Karvině-Fryštátě se nachází také litinová kašna z roku 1900 a kostel Povýšení sv. Kříže, který je propojen se Zámkem Fryštát. Jeho výstavba se datuje do roku 1288, nejstarší písemná zmínka o kostele pochází z roku 1376.

V městské části Karviná-Doly (v původní Karvině) se nachází šikmý kostel sv. Petra z Alkantary, kostel zvaný též „česká Pisa“. Vlivem poddolování pod kostelem klesla půda o 37 metrů a vlivem poklesů se naklonil a vychýlil o 6,8 stupňů na jih. Kostel byl postaven v roce 1736 v barokním stylu. Kousek od náměstí se nachází klasicistní filiální kostel sv. Marka, který pochází z roku 1774.

V Karvině se hraje prvoligový fotbal a extraligová házená, sportovní fanoušci si tedy přijdou na své. Karviná se pyšní také světoznámým koncertním sborem Permoník, který byl založen v roce 1966 a symfonickým dechovým orchestrem Májovák Karviná, který vznikl v roce 1908 jako tradiční hornická kapela.

Historie karvinské knihovny

Knihovna zahájila svou činnost 28. května 1923, kdy se konala ve Fryštátě schůze knihovních výborů tří národností – Čechů, Poláků a Němců; projednaly se otázky finanční, právní, personální, knihovna fungovala pravděpodobně v jedné budově Panského hotelu, po roce 1928 rozvíjely sekce svou činnost samostatně. Vývoj knihovny byl přerušen událostmi 2. světové války, znovuotevření se uskutečnilo 4. června 1945. V letech 1950-1992 nesla název Okresní knihovna Karviná, v roce 1992 byla přejmenována na Regionální knihovnu Karviná. Od roku 2018 Regionální knihovna Karviná, příspěvková organizace (RKK).

Karvinská knihovna je městskou knihovnou s regionální funkcí, působí v Euroregionu Těšínského Slezska.

RKK spravuje 9 odborných pracovišť, eviduje 150 814 knihovních jednotek, 233 titulů odebíraných periodik, celkem 7

193 registrovaných čtenářů, z toho 1 544 jsou děti a mládež do 15 let, průměrná roční návštěvnost knihovny je 170 943 návštěvníků (vč. virtuálních), kteří si vypůjčí ročně kolem 416 230 knihovních jednotek. Ročně zrealizuje knihovna 1 313 kulturních a vzdělávacích aktivit za účasti více než 22 858 návštěvníků. (*Statistické ukazatele za rok 2018*)

Univerzální pobočky RKK se nachází v jednotlivých částech města Karviné a poskytují různorodé služby a tematicky budovaný knihovní fond. Středisko knihovnických a informačních služeb (SKIS) Karviná – Nové Město (oddělení pro děti a mládež, oddělení pro dospělé čtenáře; audioknihy, beletrie, naučná literatura, periodika), SKIS Karviná-Mizerov (oddělení pro děti a mládež, oddělení pro dospělé; beletrie a naučná literatura v českém i cizích jazycích, regionální literatura, audioknihy, periodika, knihy psané Braillovým písmem, deskové hry a didaktické pomůcky, meziknihovní výpůjční služba, donášková služba, barevná stolní kamerová lupa a počítač s hlasovým výstupem, Filmový klub, přístup do databází Anopress a ASPI), pobočky Karviná-Louky, Karviná – Staré Město (beletrie a naučná literatura pro děti a dospělé, periodika), pobočka v Rehabilitačním sanatoriu Lázní Darkov v Karviné-Hranicích (beletrie, naučná literatura a periodika pro potřeby relaxace a biblioterapie lázeňských hostů). Pobočka v Domově Alzheimer (biblioterapie pro klienty).

Středisko polské literatury Karviná-Fryštát (beletrie, naučná literatura, audioknihy a periodika v polském jazyce, výstavy polských a regionálních tvůrců, setkání se zajímavými osobnostmi polského a regionálního kulturního života), Středisko hudby a umění Karviná-Fryštát (literatura a periodika z oblasti výtvarného a užitého umění, hudby a filmu, CD, DVD), Městské informační centrum Karviná-Fryštát poskytuje informace místního, regionálního a celostátního významu z oblasti podnikání, státní správy, cestovního ruchu, památek Karviné, kulturní a sportovní akce, prodej pohlednic, map, publikací, upomínkových předmětů, informace o vlakových a autobusových spojích, Antikvariát. Knihařská dílna Karviná-Ráj (vazba diplomových prací, časopisů, oprava starších knih, paspartování a lemování obrazů, výroba kartoték, dárkových krabiček).

RKK se zapojuje do celostátních knihovnických kampaní na podporu čtení a čtenářství, mezi které patří Březen – měsíc

čtenářů, Noc s Andersenem, Týden knihoven, Celé Česko čte dětem/Cała Polska czyta dzieciom.

Na jednotlivých pobočkách RKK jsou realizovány koncerty, výstavy, setkání s osobnostmi, soutěže, vědomostních kvízy a tvořivé dílny pro všechny věkové kategorie, kurzy počítačové gramotnosti a kurzy trénování paměti.

Služby pro veřejnost

Karvinská knihovna na svých pobočkách nabízí také půjčování deskových her a didaktických pomůcek, kurzy počítačové gramotnosti – Internetová setkání a Začínáme s PC, kurz Trénování paměti.

Regionální knihovna Karviná se zapojila do celorepublikového projektu semínkoven v listopadu roku 2018. Jedná se o iniciativu, která vznikla na podporu svobodného sdílení osiva, přírodního zahradničení a semínkaření. Nainstalování Semínkovny v knihovně sklidilo pozitivní ohlasy.

Regionální knihovna Karviná podniká řadu pozitivních kroků k sociální integraci handicapovaných. Pobočky Regionální knihovny Karviná nabízí k zapůjčení speciální knihovní fond – audioknihy pro občany se zdravotním postižením, knihy v Braillově písmu na pobočce v Karviné-Mizerově. V roce 2019 zakoupila Regionální knihovna Karviná díky podpoře Nadace OKD stolní kamerovou lupu, která slouží slabozrakým občanům i seniorům k pohodlnému čtení textu. Od roku 2018 nabízí karvinská knihovna na svých pobočkách také přístup k FriendlyVox – ozvučenému portálu, který zpřístupňuje zrakově postiženým lidem internetové a komunikační služby. K zapůjčení nabízí také čtečky e-knih.

Filmový klub Karviná byl založen roku 1968 a patří k nejstarším v republice. Dramaturgie filmového klubu se zaměřuje na filmy, které se neobjevují v běžných kinech, a to na filmy různých zemí, všech žánrů, od filmů hraných, animovaných až po filmy dokumentární. Předkládá filmovým divákům díla nekomerční kinematografie.

Filmový klub ve spolupráci s Regionální knihovnou v Karviné v prosinci 2007 zahájil ojedinělý projekt Film a škola. Akce je zaměřena především na studenty středních škol, kterým jsou

představeny jedny z nejvýznamnějších děl světové kinematografie. Profil filmů je vybírán s ohledem na probírané učivo literatury jednotlivých ročníků. Účelem je zaujmout mladého diváka a vysvětlit mu vztah mezi psaným slovem a kinematografií. Představit kvalitní film, obohatit učivo i o obrazový materiál, přiblížit dobu, atmosféru a samotný život.

Ve spolupráci se SONS (Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR), TyfloCentrum ČR a UnikaCentrum, o. p. s. pořádá karvinská knihovna filmová přestavení s komentářem pro slabozraké a nevidomé. Tělesně hendikepovaní a starší spoluobčané mají možnost využít donáškovou službu knih a časopisů do domu.

Karvinská knihovna se v listopadu 2018 zapojila jako 100. knihovna do celorepublikového projektu Kniha do vlaku a umístila „knihobudku“ na vlakové nádraží v Karviné-Fryštátu. Ve spolupráci se společností STaRS Karviná, s.r.o. byly umístěny knihobudky na krytém bazéně a letním koupališti.

Regionální funkce

Regionální knihovna Karviná je pověřenou knihovnou, plní regionální funkce pro 12 obsluhovaných knihoven a jejich 8 poboček. V rámci zajištění regionálních funkcí poskytuje především poradenské a koordinační služby, buduje výměnné fondy a zapůjčuje výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonává další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb. Realizuje vzdělávání pro knihovníky a informační pracovníky.

Projekty

Regionální knihovna Karviná se snaží získat na svou činnost také prostředky z dalších zdrojů. V rámci vyhlášených dotačních řízení přihlašuje své projekty například u Ministerstva kultury ČR, Moravskoslezského kraje, Nadace OKD, Fondu primátora statutárního města Karviné, Fundusz Rozwoju Zaolzia.

V rámci realizace mezinárodních projektů Regionální knihovna Karviná navázala spolupráci s mnoha zahraničními institucemi: Książnica Cieszyńska, Miejska i Powiatowa Biblioteka Wodzisław, Miejska i Powiatowa Biblioteka im. R. Kincla w Raciborzu, Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíně, Gmina Skoczów, Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju, Biblioteka Publiczna w Skoczowie.

Od roku 1994 pořádá Regionální knihovna Karviná za finanční podpory statutárního města Karviná na Masarykově nám. v Karviné-Fryštátě Knižní jarmark, kde probíhá prodej nových i starších knih a gramodesek, k dostání jsou knihy za babku, originální polské knihy, probíhá celodenní hudební program, hry a soutěžení pro děti.

V rámci Projektu „Z książką na walizkach“ pořádaného ve spolupráci se Sdružením přátel polské knihy probíhají autorská setkání spisovatelů s mladými čtenáři v regionu Těšínského Slezska.

Pohádková zahrádka skřítky Knihomilnička je pohádkové soutěžní dopoledne pro děti mateřských a základních škol, které probíhá před ústřední budovou karvinské knihovny v květnu od roku 2014.

Projekt „Setkání seniorů – arteterapeutické programy pro seniory“ jsou kreativní workshopy s výtvarníky karvinského regionu realizované v knihovně od roku 2014.

V roce 2018 se Regionální knihovna Karviná zapojila do pilotního projektu Bookstart – S knížkou do života. Projekt Bookstart, v českém prostředí pojmenovaný S knížkou do života, je mezinárodní iniciativa, do níž se zapojují všechny typy knihoven, aby plnily jednu z nejdůležitějších funkcí – zapojují aktivní rodiče a seznamují společně s rodiči ty nejmenší čtenáře s knihou. Při akci Vítání občánků, kterou pořádá statutární město Karviná, jsou pro rodiče dětí připraveny dárkové sety, které obsahují papírovou složku projektu, knížku – leporelo pro děťátko, speciálně vydanou metodickou publikaci pro počáteční čtení rodičů s dětmi, seznam doporučené literatury pro předškolní děti. V RKK se na odděleních pro děti a mládež v Karviné-Mizerově, v Karviné – Novém Městě a v Karviné-Fryštátě (Středisko polské literatury) konají každý měsíc tematicky zaměřené akce pro rodiče na rodičovské dovolené a jejich děti. V roce 2019 byly dárkové sety Bookstart financovány prostřednictvím projektu „Místní akční plán rozvoje vzdělávání v ORP Karviná II“.

V roce 2018 se RKK zapojila do projektu Svazu knihovníků a informačních pracovníků „Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka“. V rámci projektu „Místní akční plán rozvoje

vzdělávání v ORP Karviná II“ byly nakoupeny knížky pro prvňáčka „Kde se nosí krky“. Do projektu byli zapojeni všichni prvňáci základních škol zřízených statutárním městem Karviná. V rámci projektu se konalo také scénické čtení LiStOVáNí knížky Flouk a Lila. Prvňáčci pak knihovně napsali své vzkazy.

Od roku 2019 funguje při karvinské knihovně také Knihovnické divadélko, které vzniklo díky projektu realizovaného ve spolupráci s Knihovnou Třinec na Noci s Andersenem. Kolegyně mají ve svém repertoáru již dvě divadelní hry - Jak si pejsek s kočičkou dělali k svátku dort, Pohádky z mechu a kapradí: Jak Křemílek a Vochomůrka šili kalhoty. Tyto představení měly možnost odehrát již na celoměstských akcích: předávání prvňákům knížku pro prvňáčka, pasování druháků na čtenáře a na celoměstské akci Karviná Dokořán.

Rekonstrukce ústřední budovy

Rekonstrukce ústřední budovy Regionální knihovny Karviná byla připravována od roku 2006 za podpory Regionálního operačního programu Moravskoslezsko. V roce 2011 byla ukončena vlastní realizace, při které se stávající objekt knihovny propojil s nevyužívanou budovou základní školy. Ze spolupráce projektantů a knihovníků tak vznikly nové prostory umožňující značně rozšířit nabídku i o netradiční služby: multimediální učebnu, kinosál, literární salon i letní terasu s odpočinkovým prostorem, oddělení pro děti a dospělé, naučná literatura pro děti a dospělé, studovna, čítárna. Nové prostory také nabízí „dětský ráj“ pro nejmenší. Regionální knihovna Karviná se stala výrazným komunitním centrem města i jeho blízkého okolí s maximálním dopadem na kvalitu života v regionu a umožňuje svým uživatelům bezbariérový přístup k informacím, vzdělání i aktivnímu odpočinku.

Díky velké podpoře vedení města Karviné a vedení Domova Alzheimer v čele s výkonným ředitelem Ing. Radkem Žádníkem v roce 2015 navázala Regionální knihovna Karviná aktivní spolupráci s Domovem Alzheimer v Karviné-Darkově. Od roku 2016 zaměstnanci Regionální knihovny Karviná prostřednictvím biblioterapie pomáhají klientům Domova Alzheimer při léčbě i zábavě. Klienti se tak aktivně zapojují do jednotlivých programů, které jsou koncipovány tematicky. Odborně vyškolená knihovnice Regionální knihovny Karviná dochází do Domova

Alzheimer každý čtvrtek, po domluvě s pracovníci Domova Alzheimer jsou besedy realizovány nepravidelně také v úterý. Cílem je pomocí literatury a poslechu hudby klientům domova přispět k prožití spokojeného a šťastného stáří. K těmto účelům je také přizpůsobeno složení knihovního fondu, který se pravidelně aktualizuje.

Použité zdroje:

Fotografie z archivu karvinské knihovny

Interní dokumenty RKK

www.sknizkoudozivota.cz

MOLINOVÁ, Halina; KUKRECHTOVÁ, Markéta. Regionální knihovna Karviná – moderní, progresivní, perspektivní. *Duha* [online]. 2011-10-10 (All day) [cit.

22.10.2019]. Dostupný z WWW:

<<http://duha.mzk.cz/clanky/regionalni-knihovna-karvina-moderni-progresivni-perspektivni>>. ISSN 1804-4255.

SZCZYPKOVÁ, Ingrid. *Karviná*. Statutární město Karviná, 2018

Anna Janus

prezentácia „Inovatívne projekty pre deti“

Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław

Mestskú verejnú knižnicu (MBP) vo Wroclave tvorí sieť 38 pobočiek, Multicentrum – interaktívne edukačné centrum, ako aj Centrum Biblioteczno-Kulturalne (Knižničné a kultúrne centrum) FAMA, ktoré systematicky realizujú početné aktivity z oblasti čitateľskej gramotnosti. Naše služby využíva aktívne 129 662 obyvateľov Wroclavu, z toho 19 335 sú deti do 15 rokov (údaje za rok 2018 pochádzajú z knižničného systému Aleph). Edukačné a propagačné akcie určené pre deti a ich rodiny, spájajúce nové technológie a tradičné voľnočasové aktivity, mali vplyv na výrazný rast čitateľov vo vekovej skupine do 15 rokov, ktorí aktívne používajú našu knižnicu. Snažíme sa zabezpečiť bohatú a rôznorodú ponuku pre mladých čitateľov, a preto aj uplatňujeme inovatívne aktivity vo všetkých možných oblastiach. V našej práci s čitateľom využívame rôzne produktové inovácie. Sú to rôzne nosiče informácií a textu, ako audioknihy, čítačky a platformy na mobilné zariadenia, ktoré umožňujú prístup

k databáze literatúry v poľštine ako aj cudzích jazykoch, napr. Legimi, EBSCO, IBUK Libra. Autorským produktom našich zamestnancov sú aj *Literárne odporúčania* (Wybornik literacki) – určené pre deti, mládež a rodičov, ktorí chcú vstúpiť svojim ratolestiam vášň z čítania, ale majú problémy zorientovať sa v ponuke titulov, ktoré sú dostupné v knižniciach. S pomocou aplikácie Action Track si môžete vybrať zo zoznamu kníh jednotlivé kategórie. Pri každom titule sa nachádza link do katalógu MBP vo Wroclawe a jednoduchým spôsobom si môžete zistiť v akej pobočke sa nachádzajú jednotlivé knihy. Tieto *Literárne odporúčania* nenahradia styk s človekom (knihovníkom), ale zjednodušujú orientáciu v literárnom svete s využitím technológie, ktorá je obľúbená medzi deťmi a mládežou.

Inováciou sú aj rôzne nosiče prenosu kultúrnych diel alebo artefaktov. Takýmito dielami sú napr. scenáre mobilných mestských hier napísané našimi knihovníkmi, ktoré potom sú využívané v mestskom priestore vďaka ich preneseniu na aplikácie pre smartfóny. Sú to aj zvonenia na mobil, ktoré vznikajú v rámci rôznych projektov. Často sú nahrávané deťmi v priebehu workshopov a potom hrdo využívané ich rodinnými príslušníkmi. Informačným nosičom o týchto produktoch sú plagáty s prístupovými kódmi do hier a *Literárnych odporúčaní*, ktoré sa nachádzajú v pobočkách knižnice ako aj webová stránka a sociálne siete MBP.

Technologické inovácie sú hlavne zariadenia, ktoré rozširujú našu ponuku aktivít a vďaka ktorým môžeme učiť praktické schopnosti, napr. ako kreatívne a vedome využívať technológie a taktiež podporovať vývoj digitálnej gramotnosti. Sú to: 3D tlačiarne, jednoduché roboty typu Ozobot, platforma pre programovanie Arduino, vďaka ktorej je možné tvoriť a programovať elektronické zariadenia, a potom prístroje na nahrávanie hudby alebo bicykle, na ktorých si silou vlastných svalov môžete nabiť smartfón – mladým ľuďom ukazuje, koľko úsilia je na to potrebné vynaložiť – to je len časť potenciálu, ktorý poskytujú technologické inovácie.

Organizačné a sociálne inovácie sa často spájajú v našich aktivitách. Keď chceme získať nových používateľov, realizujeme veľa aktivít s rôznymi partnermi v mestskom priestore, mimo našich pobočiek. Sú to napr. pikniky, performance, pouličné festivaly alebo mestské hry. Je to forma organizačnej inovácie v

kníhnicach. Súčasne adresujeme naše udalosti skupinám ľudí, ktorí nenavštevujú knižnice: snažíme sa nájsť takýchto nečitateľov na zaujímavé podujatia inšpirované literatúrou a spôsobiť, aby sa v budúcnosti stali našimi používateľmi. Do našich aktivít zapájame komunity ľudí s rôznymi hendikepmi ako spolutvorcov, ale aj ako účastníkov workshopov a podujatí, aby sa dobre cítili v knižničných priestoroch.

Organizačné inovácie sa týkajú aj partnerstiev s lokálnymi komunitami: aktivistami, neformálnymi skupinami, organizáciami a združeniami, ktoré chcú realizovať projekty pre obyvateľov sídliska alebo štvrte. Fungovanie knižníc je silne zamerané na aktivizáciu a spoluprácu s miestnou komunitou. Participácia čitateľov na organizovaní podujatí sa odohráva v takmer všetkých etapách: od otázky na ich potreby začínajúc, cez zapojenie do príprav realizovaného podujatia, až po prieskum miery uspokojenia ich potrieb. Tieto sociálne a organizačné inovácie sa učíme aj cez výmenu skúseností s knihovníkmi z iných krajín.

Nové trendy sa objavujú aj v oblasti knižničného marketingu, ktorý využíva nové prostriedky komunikácie s používateľmi, ako sociálne médiá (Facebook, Instagram, YouTube), mailing, webové stránky, resp. reklamu v dopravných prostriedkoch MHD (plagáty, elektronické displeje) alebo na zastávkach (citylighty). Stále častejšie skúmame aj aký vplyv majú naše aktivity na vytváranie si zvyku čítania a používania knižníc.

Mestská verejná knižnica vo Vroclave realizovala v poslednom období niekoľko projektov, ktoré je možné vnímať ako inovatívne.

3 D – vytlač, dotkni a vyskúšaj (3 D – Drukuj, Dotknij, Doświadczaj)

Ideou projektu bolo využitie 3D tlače na vytvorenie dotykovo-zvukovej pamäťovej hry typu „pexeso” pre nevidiace a slabozraké deti. Inšpiráciou boli zvieracie motívy, ktoré sa objavujú v historickej a súčasnej hudbe. S nápadom pre tento projekt, ktorého inovatívnosť spočíva jednak na využití nových technológií, a jednak na zapojení úplne novej skupiny používateľov, čiže nevidiacich detí spolupracujúcich s deťmi vidiacimi, prišla Małgorzata Karpická z nášho Multicentra, a riešili ho všetci zamestnanci tejto pobočky. Projekt, ktorý bol

podporený v rámci grantovej schémy Fajne Granty T-Mobile 2018, sa skladal zo štyroch etáp:

I. etapa: Grafický workshop, v rámci ktorého deti spoznali skladby dávnej a súčasnej hudby, v ktorej vystupuje deväť zvierat (napr. Let čmeliaka Nikolaja Rimského-Korsakova, Labutie jazero od Petra Čajkovského alebo *Duetto buffo di due gatti* od Gioachina Rossiniho) a potom pripravovali aj grafické projekty týchto zvierat. Mladšie deti pracovali v programe TuxPaint a tvorili jednoduché zvieracie siluety a mládež používala program My Paint. Potom sa deti zúčastnili hudobného workshopu, ktorý pripravil a viedol skladateľ a edukátor Mateusz Ryczek z Multicentra. Úlohou detí bolo nahrať zvuky imitujúce nejaké nimi vybrané zviera len s pomocou jedného nástroja, a to vlastného hlasu. Deti tvorili miniskladby zo samostatne nahraných a upravených samplov (pomocou zásuvných modulov VST), ktoré sa mali stať zvukovou vrstvou pre grafické projekty zvierat.

II. etapa: Workshop z 3D tlače pre stredoškolskú mládež sprostredkoval možnosť zoznámiť sa s programom umožňujúcim navrhovanie objektov pre 3D tlač, preniesť vybrané práce účastníkov výtvarného workshopu do trojrozmerného modelu (Tinkercad) a z nich pripraviť deväť projektov zvierat na tlačových podložkách: sovu, kukučku, labute, psa husky, osla, koňa, veľrybu, mačku a čmeliaka. V priebehu priprav k týmto workshopom sa zamestnanci Multicentra kontaktovali s pracovníkmi Strediska pre nevidiace a slabozraké deti vo Vroclave, aby sa zoznámili s potrebami nevidiacich detí a prispôbili im chystané projekty.

III. etapa: Výsledkom projektu bola dotykovo-zvuková pamäťová hra typu pexeso, ktorú hrali účastníci projektu a deti so zrakovou dysfunkciou. Hra bola pripravená na okrúhlom stole, aby maximálne uľahčila prístup nevidiacim ľuďom. Dodatočne boli od každej podložky vedené cestičky z farebnej pásiky, vďaka čomu sa hľadanie a nachádzanie týchto prvkov stalo pohodlnejšie. Vytlačené podložky sa nachádzali v oku kamery – senzora. Pri dotyku vydávali implementované zvuky spojené s ilustráciami na podložkách (pripravené v rámci workshopu zo sounddesignu). Kamera snímala pohyb rúk na stole a spúšťala sample spojené s jednotlivými podložkami.

IV. etapa: Zhrnutie a prezentácia hry pre všetky skupiny, ktoré sa zúčastnili projektu. 13 skupín zo základnej školy a gymnázia, ktoré spolupvytvárali hru, mali príležitosť si ju aj zahrať.

V priebehu workshopov museli mať účastníci hry zaclonené oči, aby mohli vyskúšať to, čo sa nachádza okolo nich len pomocou dotyku a sluchu. Deti spoznávali aj výnimočnú publikáciu *Oči od Iwony Chmielewskej* – dojímavý príbeh o umení pozerania, dare videnia a sile zmyslov, používali aj pracovné listy pripravené podľa nápadu edukátora z MultiCentra.

Realizácia tohto projektu priniesla mnohé výhody. Projekt bol ocenený porotou grantového programu Fajne Granty T-Mobile 2018, vďaka čomu získala naša knižnica 3D tlačiareň. Zamestnanci Multicentra a všetci účastníci projektu, ktorí pracovali na hre, si mohli vyskúšať svet nevidiacich detí. Vidiace deti čítali knihy nevidiacim deťom, rozprávali im o svete, aký sa nachádzal na ilustráciách, a pomáhali dotýkať sa resp. vyskúšať si knihy. Nevidiace deti mohli vďaka technológii spoznať svet okolo seba a stráviť čas na spoločnej zábave s vidiacimi deťmi. Dôležitým výsledkom tohto projektu bolo aj to, že naši zamestnanci získali skúsenosti z riešenia projektu, ktorý spájal deti z rôznych komunit. Produktom, ktorý sa nachádza v ponuke Multicentra, je hra, ktorá môže zvýšiť citlivosť ďalších detských skupín na potreby druhých ľudí. Projekt bol taktiež popísaný v odbornom knihovníckom časopise *Poradník Bibliotekarza* (č. 7-8/2019).

U priadky sedia a... (U przaśniczki siedzą i...)

Pri príležitosti Roku Stanislava Moniuszka (2019), skladateľa dôležitého pre poľskú kultúru, považovaného za „otca poľskej národnej opery“, pripravili zamestnanci Multicentra aj edukačno-popularizačný projekt, ktorého účelom bolo vzbudiť záujem detí a mládeže o Moniuszkovu tvorbu, a tým získať aj nových poslucháčov – používateľov kultúry. Moniuszko bol súčasne veľkým propagátorom piesní v poľskej hudbe, jeho najpopulárnejšou skladbou tohto druhu je pieseň *Priadka* (Przaśniczka), a preto aj tento náš projekt dostal názov *U priadky sedia a...*

V rámci projektu boli realizované tri moduly aktivít popularizujúcich tvorbu Stanislava Moniuszka a stretnutie inaugurujúce hru-kvíz inšpirovanú operami tohto skladateľa. Výsledkom bolo cca 50 nových aranžmánov Moniuszkových skladieb, ktoré môžu byť súčasne využívané ako zvonenia na mobil, a vznik hry, ktorá má šancu stať sa atraktívnou didaktickou pomôckou.

I. modulom (U priadky sedia a... MIXUJÚ) bol cyklus desiatich workshopov, ktorého účelom bola propagácia Moniuszkových piesní a klavírných skladieb. Najskôr boli odborníkom prepísané na viacnásobné MIDI súbory, ktoré umožňujú implementovanie iných farieb, manipuláciu tempom, moduláciu tóniny, tvorbu loopov a podobne. Veľmi dôležitým faktorom je, že týchto operácií sú schopné deti a mládež, ktoré nemajú hudobné vzdelanie a nepoznajú komplikovaný pojmový aparát. Skladby Stanislava Moniuszka boli na každom workshope prezentované a komentované v originálnej forme a až potom upravované. Vďaka takémuto postupu sa mohli účastníci workshopu zoznámiť so skladbami a zrozumiteľným spôsobom, zábavnou forou, sa ponoriť do štruktúry diela, počúvať každú vrstvu skladby zvlášť (napr. vokál alebo basovú linku) a potom ich upravovať.

V druhom module (U priadky sedia a... ROBOTY) sme sa v priebehu 10 workshopov sústredili na využitie Moniuszkových skladieb ako tanečnej hudby pre konštrukcie vytvorené zo stavebníc K'NEX, ktoré sú kompatibilné s elektrickými motormi. Ideou workshopov bolo vytvoriť a naprogramovať roboty, ktoré by reagovali na hudbu a ukazovali určené sekvencie pohybov.

III. modul (U priadky sedia a... HRAJÚ), čiže ďalších 12 workshopov, mal za úlohu vytvoriť spoločenskú hru inšpirovanú opernou tvorbou a životopisom Stanislava Moniuszka. Gamifikácia znalosti o tejto umeleckej aktivite skladateľa spočívala v miniprednáške, ktorá zoznámila účastníkov s úryvkami Moniuszkových operných diel, tvorbe otázok a úloh týkajúcich sa týchto opier, tvorbe grafickej úpravy, časti hracej dosky, aktívnych bodov, tvorbe projektov postavičiek pre 3D tlačiareň, ozvučeniu aktívnych bodov a tvorbe vlastných samplov inšpirovaných Moniuszkovou hudbou. Paralelne s workshopmi vznikol autorský softvér (v prostredí MAX/MSP) riadiaci interakciu „hudobného stola“. Hracia doska sa nachádza na špeciálne upravenom stole, a nad ňou je kamerový senzor. Pod hracou doskou sa na určených miestach nachádzajú snímače Arduino, ktoré reagujú na pohyb alebo dotyk figúrok. Časť polí je aktívnych a reprodukuje pripravené zvukové sample a nahrávky s otázkami. Celá hra bude prístupná v rámci ponuky nášho MultiCentra a projekty jednotlivých prvkov hry budú prístupné na základe otvorenej licencie na webe MBP vo Vroclave.

Prázdninová čitateľská výzva (Wakacyjne Wyzwanie Czytelnicze)

Je to projekt realizovaný v priebehu prázdnin vo všetkých pobočkách MBP vo Vroclave. Vznikol v roku 2018 a zahŕňal aj cyklus workshopov - tento rok sa v ňom pokračovalo v upravenej podobe. Je to zábava pre milovníkov čítania od 6 do 15 rokov. Čitatelia, ktorí si požičiavajú knihy, zhromažďujú nálepky v špeciálne pre tento účel pripravených Čitateľských preukazoch. Za požičiavanie a čítanie kníh získavajú ceny – knihy, listky do kina alebo knižničné propagačné materiály (ľanové tašky s potlačou, magnetické záložky apod.). Ukazovateľom, ktorý sme zohľadnili pri meraní výsledkov tohto projektu, bol počet výpožičiek vo vekovej skupine od 6 – 15 rokov. V roku 2018 ich bolo od 1. júla do 31. augusta 24 170, a o rok neskôr v tom istom čase 35 440. Vyšší počet výpožičiek (o 11 270 viac) v priebehu dvoch mesiacov, vo vekovej skupine od 6 – 15 rokov ukazuje, že čitateľské podujatia tohto druhu, ktoré využívajú prvky súťaženia, zábavy a oceňovania vytrvalosti sú jednoduchou a úspešnou metódou získavania tejto vekovej skupiny a motivujú k čítaniu. Ťažšou úlohou je udržať záujem o knihu v priebehu roka.

Malá kniha – veľký člověk (Mała książka – wielki człowiek)

MBP vo Vroclave sa zapojila do tejto celopolskej kampane, ktorej účelom je, vďaka koordinovaným dlhoročným aktivitám v oblasti propagácie, systémové zlepšenie úrovne čítania v Poľsku, čitateľskej gramotnosti a vytváranie blízkeho styku s knihou od najmladších rokov. Každý škôlkar, ktorý príde s rodičom do knižnice, získava ako darček netradičnú knihu *Prvé čítanky pre...* (Pierwsze czytanki dla...), pripravenú špeciálne pri tejto príležitosti poľským Knižným ústavom (Instytut Książki), ako aj výnimočný Preukaz malého čitateľa. V knihe s peknými ilustráciami Józefa Wilkoňa sa nachádzajú diela významných poľských básnikov a autorov literatúry pre deti, napr. Joanny Papuzińskiej, Wandy Chotomskej, Czesława Janczarského, Anny Onichimowskej, Małgorzaty Strzałkowskej, Adama Bahdaja, Michała Rusinka alebo Grzegorza Kasdepkeho. Za každú návštevu v knižnici získava malý čitateľ nálepku, a keď ich zhromaždí desať, tak obdrží menný diplom, ktorý potvrdzuje jeho záujem o knihu. V uvítacom balíku sa nachádza aj informačná

brožúra *Spojení knihou, alebo škôľkar ide do knižnice* (Książka połączeni, czyli przedszkolak idzie do biblioteki) špeciálne pripravená pre rodičov a vychovávateľov. Vo viac ako 5200 knižniciach v celom Poľsku bolo pripravených pre deti od 3-6 rokov až 300 000 výnimočných čitateľských balíkov. V mene škôľkarov a knihovníkov napísal Knižný ústav *List pre rodičov*, ktorý je súčasne pozvaním na účasť v tomto čitateľskom projekte. MBP vo Vroclave sa pripojila k tejto akcii 22. septembra 2019, a už 4. novembra sme v našich pobočkách vydali 2241 knížiek, 2330 Preukazov malého čitateľa a 2 100 odznakov. Knihovníci si počas tejto akcie všimli, že 50% jej účastníkov sú noví čitatelia. Ďalšou výhodou je to, že rodičia, ktorí doteraz požičiavali knihy pre deti na svoj preukaz, začali vyrábať čitateľské preukazy svojim deťom a dovoľovať im, aby samostatne rozhodli, čo si chcú vypožičať.

Kino pre deti s nosom v knihách (Kino dzieci z nosem w książkach)

Je to projekt inovatívny z organizačného ako aj technologického hľadiska. Kino pre najmladších pricestovalo do knižníc, aby batolata v komornom a priaznivom prostredí ako aj v blízkom styku s rodičmi mohli mať prvý kontakt s filmovými príbehmi. V dvoch pobočkách MBP vo Vroclave si mohli deti vo veku od 4-6 rokov pozrieť zdarma krátku (28 minútovú) filmovú prehliadku pod spoločným názvom *Príroda zblízka* (Natura z bliska). Podrobnejší zoznam filmov bol nasledujúci: *Utekajúci koláč* (8'), *Malý vtáčik a húsenica* (4'), *Cvak* (2'), *Premenlivé počasie* (6') a *Vreckový panáčik* (8').

Po premietaní filmov sa deti zúčastnili ekologického workshopu *Malý ekológ*. Pomaľujme si batoh, ktorý bol inšpirovaný knihou *Zachráňme Zem. Veľká kniha zábavy* (Ratujmy Ziemię. Wielka księga zabaw). Potom si mohli vypožičať vybrané knihy. Ďalším podujatím v rámci spolupráce s Kinom *Nowe Horyzonty*, ktoré organizuje vo Vroclave jeden z najväčších medzinárodných filmových festivalov v Poľsku (*Nowe Horyzonty*) bol workshop *Medzi stránkami – kreatívne záložky*, pripravený a vedený našimi knihovníkmi v priestore kina v rámci sprievodného podujatia Medzinárodného festivalu *Detské kino* (Międzynarodowy Festiwal Kino Dzieci). Knihovníci pripravili vybrané knihy, ktoré sa stali základom inšpirácie pre režisérov a producentov detských filmov. Vďaka aplikácii *Literárne odporúčania* si mohli deti overiť,

v ktorej pobočke MBP si môžu vypožičať jednotlivé knihy. Pri tomto podujatí spolupracovali dve kultúrne inštitúcie, zdanlivo konkurenčné, ktoré spojili miesta a formy svojej činnosti, aby vzbudili záujem o účasť na kultúre.

Cyrkopole – Cirkusový miestny festival (Cyrkopole – Cyrkowy Festiwal Podwórkowy)

Organizátorom festivalu je Knižničné a kultúrne centrum FAMA, jedno z oddelení MBP vo Wroclave. Toto podujatie sa koná v júni v rámci Sviatku Wroclavu. V priebehu troch dní je na uliciach a vo dvoroch periférnej wroclavskej štvrti Psie Pole prezentované umenie nového cirkusu v podaní umelcov z Poľska a zahraničia. Väčšina predstavení a workshopov je bezplatná. V programe animačných aktivít pre deti sa nachádza napr. akrobatická hojdačka, výuka žonglovania s loptami, obručkami a kužeľmi, diabolom a flowerstickom, výuka chodenia na chodúľoch, workshopy so stavebnicami Roboklocki a taktiež manuálne a logické hry pre celú rodinu. Vo FAME funguje aj celoročné Malá akadémia nového cirkusu, kde svoje cirkusové dobrodružstvá môžu začať už sedemročné deti.

Aspergerov syndróm a autizmus v najbližšom okolí – čo, kde, ako?

Zaujímalí sme sa aj ťažkou témou prítomnosti detí s Aspergerovým syndrómom a autizmom vo verejných priestranstvách a pripravili sme školenie pre knihovníkov, vďaka ktorému sa zoznámili s problémami takýchto detí a ich rodičov. Dozvedeli sme sa, že nedostatok akceptácie a pochopenia zo strany okolia je často spôsobený nedostatkom znalosti a postupov, ako sa správať v ťažkých situáciách. Po konzultáciách s nadáciami a terapeutmi sme sa rozhodli vytvoriť podpornú skupinu fungujúcu v knižničných priestoroch. Terapeutka Joanna Śmieja – absolventka psychológie na Univerzite SWPS vo Wroclave a California State University Stanislaus v USA moderujú spoločne so Swietlanou Listopadskou, mamou dieťaťa s Aspergerovým syndrómom, stretnutia pre rodičov, učiteľov a edukátorov. V priebehu týchto animovaných sedení majú účastníci možnosť sa podeliť o svoje skúsenosti, potreby, ťažkosti, ako aj zdieľať svoje kontakty. Táto skupina plánuje vytvoriť mapu miest, ktoré sú priaznivé pre deti

s Aspergerovým syndrómom a autizmom. Na budúci rok sa do tohto podujatia zapojí 10 našich pobočiek, v ktorých fungujú Rodičovské kluby (Kluby Rodzica). Prispôsobia prvky svojich aktivít tak, aby sa stali „priaznivým“ priestorom. Budú napr. používať zjednodušený plán knižnice, na ktorom sa budú nachádzať najdôležitejšie prvky z hľadiska osoby s Aspergerovým syndrómom alebo budú vydávať priaznivý čitateľský preukaz, ktorý bude uľahčovať komunikáciu s knihovníkom.

Mestská verejná knižnica vo Vroclave sa stará o svojich najmladších používateľov. Vedíme dôslednú politiku zhromažďovania zbierok, ktorá zohľadňuje potreby čitateľov, máme aj bohatú ponuku rôznych aktivít a monitorujeme meniace sa trendy a technológie. Poskytujeme pevné základy a investujeme do inovatívnych projektov pre deti. Tieto aktivity rozširujú obzory, vyvíjajú kreativitu a vytvárajú systém hodnôt, čo v budúcnosti môže spôsobiť väčšiu angažovanosť detí vo vývoji lepšieho sveta, v ktorom kniha a text budú naďalej prítomné, hoci možno ešte nevieme, v akej to bude podobe.

Preložil: Tomasz Grabiński

Danka Molčanová a Marianna Majzlíková

prezentácia „Knižnica roka 2018“

Hornozemplínska knižnica Vranov n/Topľou

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou je univerzálnou verejnou knižnicou s regionálnou pôsobnosťou, ktorá zároveň plní aj funkciu mestskej knižnice pre mesto Vranov nad Topľou. Hlavným poslaním knižnice je uspokojovať kultúrne a vzdelávacie záujmy verejnosti a tým podporovať celoživotné vzdelávanie, nezávislé rozhodovanie a duchovný rozvoj. Všetkým občanom zabezpečuje prístup k dokumentom a informáciám z vlastných i externých zdrojov. Knižnica sa sústreďuje na kultúrno-vzdelávacie aktivity a každoročne sa aktívne podieľa na podujatiach s cieľom propagovať činnosť knižnice v regióne všetkým vekovým skupinám. V posledných rokoch nastúpila na cestu komunitnej knižnice. Okrem kvalitných odborných činností úspešne realizovala výnimočné projekty, napr.: Komunitná knižnica, Čítačka s písacťou, Festival LiFe Vranov, Letné štvrtky v knižnici, Noc s Andersenom, Maratón čítania, Celé Slovensko číta deťom,

Deň ľudovej rozprávky, Najlepšia čitateľská rodina, VRANOVSKÉ KNIHODNI - Komiksiáda alebo komiksom k čítaniu. Ministerstvo kultúry SR udelilo Hornozemplínskej knižnici vo Vranove nad Topľou historicky prvé ocenenie KNIŽNICA ROKA 2018 za dosiahnuté výsledky. Knižnica získala Zlaté ocenenie v súťaži ZODPOVEDNE. SK, Medailu predsedu PSK za kreatívne komunitné aktivity..., SAKÁČIK 2008, CENU PRIMÁTORA MESTA Vranov nad Topľou 2016.

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou disponuje pravidelne budovaným knižničným fondom, ktorý v súčasnosti obsahuje 72 000 dokumentov, za jeden rok pribudne do fondu knižnice okolo 4 000 kníh. Obratovosť knižničného fondu je okolo 200 000 výpožičiek ročne. Naša knižnica potvrdzuje trend knižníc ako najnavštevovanejších inštitúcií, našu navštívi ročne okolo 71 000 návštevníkov. Poskytujeme služby, ktoré neposkytujú žiadne iné inštitúcie.

Cieľom je poskytnúť široké spektrum kvalitných informácií a organizovať kultúrne a vzdelávacie podujatia.

Vranovská knižnica každoročne zorganizuje viac ako 550 podujatí pre všetky vekové skupiny s cieľom propagovať činnosť knižnice v regióne, ako sú Čítačka s písáčkou, Vranovské knihodni, Festival LiFe Vranov, Letné štvrtky v knižnici, Noc s Andersenom, Maratón čítania, Celé Slovensko číta deťom, Deň ľudovej rozprávky, Najlepšia čitateľská rodina, Týždeň slovenských knižníc, Šaliansky Maťko, Slávnostné zápisy prvákov, Komunitná knižnica a ďalšie.

Verejné knižnice sú miestami na podporu angažovanosti komunity. Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou je od roku 2005 aj Komunitná knižnica, čím pomáha prepájať tradičné knihovnícke a informačné služby s činnosťou komunity, v ktorej pôsobí. Každoročne organizujeme celoslovenský seminár s medzinárodnou účasťou so zameraním na skvalitnenie a rozšírenie komunitných aktivít knižníc na Slovensku.

K rozbehnutým aktivitám môžeme zaradiť opakujúce sa kurzy nemeckého jazyka, spoločenské stolové hry, základy počítačovej gramotnosti, tréningy pamäti.

Všetky akcie sú pripravované a realizované pod odborným vedením zamestnancov knižnice.

V posledných rokoch do našej pestrej ponuky zapadajú stretnutia so spisovateľmi, ilustrátormi a zaujímavými

osobnosťami: Danielom Hevierom,, Lenou Riečanskou, Paulínou Feriancovou, Gabrielou Futtovou, Petrou Nagyovou-Džerengovou, Alžbetou Verešpejovou, Petrom Karpinským, Miroslavom Regitkom, Valentínom Šefčíkom, Jozefom Banášom, Máriou Ferenčuhovou, Timoteou Vráblovou, Martinom Hakom, Drahušou Dragulovou-Faktorovou, Jánom Pochaničom a ďalšími.

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou získala historicky prvé ocenenie „Knižnica roka“ za dosiahnuté výsledky. Vážime si toto verejné uznanie, lebo sa za ním skrývajú výsledky práce celého kolektívu zamestnancov, každý z nich sa svojou odbornou činnosťou podieľal na tomto úspechu. Naša činnosť a jej výsledky nešli Ministerstvu kultúry SR, Slovenskej národnej knižnici, Slovenskej asociácii knižníc a Spolku slovenských knihovníkov a knižníc, ktorí sa zhodli na nominácii Hornozemplínskej knižnice vo Vranove nad Topľou, aby jej bol udelený titul **KNÍŽNICA ROKA 2018**.

Naša knižnica toto ocenenie získala za výnimočné výsledky, ktoré dosiahla splnením stanovených podmienok v oblasti zabezpečovania knižnično-informačných služieb, za posilnenie jej miestneho a regionálneho významu a organizovanie komunitných podujatí, pričom dôraz bol kladený na profesionalitu vykonávaných činností.

Snahou kolektívu knižnice je, aby sa knižnica stala moderným miestom stretávania sa, kde návštevníci prídu nielen za knihami a informáciami, ale aj za oddychom.

Jana Jindřichová

prezentácia „Knižnica pre celú rodinu“

Městská knihovna v Praze

Městská knihovna v Praze (MKP) je knihovna s dlouhou historií. První veřejná knihovna v Praze zahájila svou činnost 1. července 1891. Vyhláškou městské rady byla tehdy zřízena „Veřejná obecní knihovna královského hlavního města Prahy“, měla sloužit všem občanům Prahy a nabízela jim celých 3 370 knih. V letech 1898 – 1920 byl jejím ředitelem známý básník a knihovník Antonín Sova. Ten zde začal budovat systém katalogů, založil prvních šest poboček a snažil se prosadit, aby knihovna měla důstojnou budovu v centru města. 1. ledna 1922 došlo k vytvoření tzv. „Velké Prahy, tj. spojení tehdejší Prahy s dalšími 38 městy a obcemi. Knihovní síť tak rázem čítala kromě Ústřední knihovny ještě dalších 40 poboček. Do chodu knihovny postupně zasáhla druhá světová válka, kdy bylo vyřazeno tisíce knih, a někteří pracovníci byli uvězněni. Celospolečenské události druhé poloviny dvacátého století měly taktéž dopad i do chodu knihovny.

Mezi roky 1998 až 2009 byla celá síť MKP automatizována. Díky tomu mohli začít čtenáři využívat jediného průkazu k využívání služeb v celé síti poboček. Dále bylo možné zavést službu umožňující vrátit výpůjčky v kterékoliv pobočce, což vedlo k „těkavosti fondu“ (fond vrácený jinde se již většinou nevrací do pobočky, kde byl vypůjčen). Od roku 2012 je možné si rezervovat knihovní jednotky s dovozem, tj. s možností vyzvednutí na kterékoliv pobočce MKP.

Aktuálně má síť MKP 43 poboček včetně Ústřední knihovny, dále specializovaná pracoviště (Oddělení vzácných tisků s badatelnou, Artotéka, Dílna,...) a 3 bibliobusy.

Jsme knihovnou s krajskou působností. Zajišťujeme v Praze metodické, konzultační a podpůrné služby pro dalších 21 profesionalizovaných knihoven a 18 knihoven s dobrovolným pracovníkem.

Statistické údaje (2018):

- Počet obyvatel Prahy: 1 309 000
- Registrovaných uživatelů: 175 219
- Knihovní fond: 1 814 191 knihovních jednotek (včetně her, obrazů atd.)
- Počet výpůjček v roce 2018: 5,4 milionu (10% děti do 15 let)
- Kulturní a vzdělávací akce: 4 410 (pro 171 993 návštěvníků). Z toho 304 pro mládež (účast 11 881) a pro děti 2 787 (74 966 návštěvníků).

V posledním roce počet akcí narůstá, zatímco průměrný počet návštěvníků klesá. To je způsobeno tím, že cílíme více akcí komornějšího typu na místní komunity.

Strategie MKP:

Organizace velikosti MKP by se neobešla bez strategického směřování. Za tímto účelem vznikl interní dokument, který je vždy po několika letech revidován. Není to návod, ani plán, je to vize. Slouží pouze zaměstnancům, a proto jej není možné nalézt na webových stránkách. Aktuální strategie do roku 2020 je tzv. Strategie 2018+. Hlavní teze zní:

„Jsme v Praze pro každého, kdo chce porozumět světu a sám sobě.“

Práce s dětským čtenářem má ve strategii své neoddiskutovatelné místo:

Spolupracujeme se školami všech stupňů (s důrazem na 2. stupeň), oslovujeme jejich vedení k dlouhodobým projektům, nabízíme partnerství, poskytujeme odbornou pomoc. Organizujeme mimoškolní vzdělávací aktivity, podporujeme celoživotní učení mládeže i dospělých jak nabídkou studijních materiálů, tak pořádáním akcí Lidové univerzity a dalšími vzdělávacími programy.

Knihovnu vnímáme i jako místo zážitků, emoce jsou pro nás stejně důležité jako racionalita. Snažíme se své čtenáře vždy překvapit něčím novým, podporujeme hravost a kreativitu, kterou vnímáme jako důležitý zdroj inovací a nových přístupů.

Co je u nás nového:

Součástí Strategického plánu hlavního města Prahy je projekt „Městská knihovna v Praze : kulturně komunitní centra v lokalitách“.

Od roku 2019 přechází MKP na technologii RFID. Přes léto byla očipována většina fondu. Postupně je do poboček zaváděno (výhradně) samoobslužné půjčování. V přípravě je možnost samoobslužného vracení i plateb. To by mělo uvolnit ruce knihovníků pro přípravu a koordinaci kulturně komunitních aktivit.

MKP dětem, rodičům, prarodičům...

Samozřejmostí knihovnické práce je spolupráce poboček s okolními školami, ovšem samozřejmostí velmi důležitou. Děti v Praze chodí do knihovny, ale také knihovna jezdí za dětmi. Nejmenší ze tří bibliobusů, pojmenovaný Oskar, objíždí o víkendu festivaly a rodinné akce. Ve všední dny vyráží na svou pravidelnou trasu do škol a školek. V následující části bude představen průřez aktivitami, které MKP připravuje pro děti, rodiče i prarodiče.

Pro nejmenší a jejich rodiny:

Bookstart (S knížkou do života) – Mezinárodní projekt, který vznikl v roce 1992 ve Velké Británii a nyní se ho účastní již cca 20 zemí světa. Cílem je podpora hlasitého čtení dětem již od narození a také podpora čtenářských dovedností rodičů. Schopnost kvalitního hlasitého čtení není u dospělých čtenářů vůbec samozřejmá. Rodiče novorozenců obdrží dárkové sady s

knihou a jsou pro ně připraveny aktivity v knihovně. Projekt aktuálně získal podporu Ministerstva kultury.

MaTaDe – Neboli „Mámy, Tátové, Děti“, to je interaktivní hravé, kreativní, pohybové, říkankové setkání pro děti od dvou do pěti let v doprovodu dospělých (rodiče, prarodiče,...). Podobné je např. **Dopoledne pro mrňousky** - Hravá dopoledne spojená s čtením, povídáním a drobným vyráběním pro děti od 2 let a jejich rodiče.

Babi, dědo, pojďme tvořit – To je workshop pro prarodiče a jejich vnoučata. Dvě hodiny společného tvoření – šití, navlékání, motání a lepení – z plsti, příze, korálků, knoflíků a stužek. Společně vykouzlí originální drobnosti a dárky. Vyrobí si záložku do knížky, přívěsek na klíče či batoh, plstěné ozdobičky, panenky a panáčky z příze.

Více o aktivitách pro děti je dostupné na <https://www.mlp.cz/cz/projekty/cilove-skupiny/pro-deti-a-rodice/>.

Pro školáky:

Doučování s Novou školou – Ve spolupráci s neziskovou organizací Nová škola probíhá na některých pobočkách MKP doučování pro děti ze základních škol. Doučování vedou dobrovolníci, studenti ze středních a vysokých škol. Pro svou dostupnost (finanční i lokální) je doučování dětmi hojně využíváno.

Knihovna kosmopolitní:

MKP je v Praze pro každého a tak se snaží poskytovat služby a připravovat aktivity spojující a propojující obyvatele Prahy, ať už se v Praze narodili či se do ní přestěhovali z větší či menší vzdálenosti. Spolupracuj např. s organizací Inbáze zaměřenou na integraci cizinců v ČR. Ta v knihovně připravuje pořady pro děti od 5 let. Čte se pohádka v cizím jazyce a v češtině, k ochutnání jsou speciality dané země a nechybí výtvarná a rukodělná dílnička související s tradicemi dané země.

Pobočka Opatov sídlící uprostřed velkého sídliště Jižní město již druhým rokem pořádá **Čtenářský klub pro děti s odlišným mateřským jazykem**. I tato aktivita má především díky nadšení paní knihovnice své stálé návštěvníky, kteří zde nacházejí vztah k literatuře i českému jazyku.

Knihovna jako brána k novým technologiím:

Moderní knihovna by měla posilovat nejen čtenářskou gramotnost, ale také gramotnost informační. I proto se MKP snaží především dětem a mládeži zprostředkovat možnost práce s moderními technologiemi.

Neúspěšnější akce v této oblasti je každoroční **Codeweek** - Pro děti jsou připravené lekce základů programování, které jsou připraveny ve spolupráci se zkušenými lektorkami a lektory z Czechitas a Data4You. Jednak to jsou lekce programování ve Scratchi, v němž si může každý během hodiny až dvou naprogramovat jednoduchou hru či animaci. A také lekce s roboty Ozoboty, kde je představeno programování hravou formou. Kromě toho je v tzv. v digizóně připravena herní konzole a deskové hry, které pomáhají rozvíjet informatické myšlení a pro nejmenší je připravená Albi tužka. Kdo chce tvořit, může si vyrobit tématickou placku z Codeweeku na plackovači nebo si vyfotit zajímavé selfičko v Booktuberském koutku. Ozoboty, interaktivní stoly, playstation a nově také virtuální realitu postupně zapojujeme do našich běžných služeb.

Pořad **Online ZOO** připravený ve spolupráci s CZ.NIC představil knihu o nástrahách internetu (kyberšikana, závislost na mobilu, grooming,...). CZ.NIC je sdružení poskytovatelů internetových služeb, které se věnuje i projektům na podporu internetové gramotnosti všech věkových kategorií.

Projekt **E-knihovna**, ve kterém se MKP rozhodla jít jinou cestou než ostatní knihovny. E-knihy nepůjčuje, zpřístupňuje je zdarma všem na <http://www.e-knihovna.cz>, protože si je sama vydává. Zprvu se jednalo pouze knihy, na které již nebyla autorská práva, především povinná četba. Aktuálně však uzavírá i smlouvy se současnými autory (např. Petra Hůlová, Miloš Urban).

Když nám dětští čtenáři odrostou:

Pro děti je každoročně připravena možnost nocování v knihovně – Noc s Andersenem. Jenže když vyrostou a stanou se z nich mladí dospělí, brány knihovny se jim navěky uzavírají. Proto si nadšení knihovníci v MKP řekli, že slovíčko „navěky“ není hezké – a připravili **Noc bez Andersena**. Hrály se deskové hry, playstation, zpívaly se písničky, účastníci se učili tančit nebo šermovat, četli i koukali na filmy, a hlavně si celou noc povídali a vzpomínali na

to, jak nynější vysokoškoláci poprvé nocovali v knihovně a plnili úkoly Noci s Andersenem.

Akce pro mládež, na kterou nenajdete pozvánku na webu MKP, to je tzv. **Únikovka**. Hra založená na vlně populárních únikových her má termíny zarezervované na rok dopředu, přestože účastníci nejsou nikam zamykáni, ale unikají pouze v prostorách historické budovy Ústřední knihovny za pomoci vědomostních úkolů.

Jako povedenou hodnotíme nově navázanou spolupráci s neziskovou organizací **Ymkárium**. Ta poskytuje v prostorách dvou sídlištních poboček konzultační hodiny pro děti a mladé lidi ve věku od 6 do 26 let. Poradí, jak smysluplně trávit volný čas, jak se vyhnout rizikovým situacím, jaká mají mladí lidé práva a povinnosti nebo umožní poradit se o řešení obtížných životních situací. Službu poskytují pracovníci nízkoprahového centra Ymkárium anonymně a bezplatně.

Tak trochu jiná knihovna:

Aktuálně se daří otvírat nové pobočky a rekonstruovat ty stávající. Nejzajímavější z nových poboček bude Dokk 16. Pobočka na Smíchovské náplavce nebude mít k zapůjčení knihy, ale zpřístupní možnost vyzkoušet klasická řemesla a výrobu zajímavých předmětů ze dřeva, kůže či jiného materiálu.

Na začátku března by se měla otevřít také nová pobočka Jezerka. Její součástí bude také tzv. Ateliér. Zde budou moci návštěvníci využít například šicí stroje či si potisknout tričko.

Pro zaměstnance:

Služby pro děti a mládež se MKP snaží poskytovat v maximální možné kvalitě nejen svým čtenářům, ale také svým zaměstnancům. V přípravné fázi je aktuálně dětská skupina („firemní školka“) či příměstský tábor pro děti zaměstnanců v době prázdnin.

Margita Galová

prezentácia „Knižnica roka 2018“

Mestská knižnica mesta Piešťany

Mestská knižnica mesta Piešťany už viac ako 94 rokov poskytuje svoje služby širokému spektru návštevníkov. Organizuje početné kultúrno-vzdelávacie podujatia regionálneho, celoslovenského i medzinárodného významu. Pravidelne pripravuje stretnutia s autormi kníh – spisovateľmi, ilustrátormi a inými známymi osobnosťami, tvorivé dielne, divadelné predstavenia, preventívne, či vzdelávacie podujatia, výstavy a pod. V posledných dvoch desaťročiach sa špecializuje predovšetkým na prácu s detským čitateľom a pripravuje programy a projekty na podporu čítania detí a mládeže.

Základné informácie za rok 2018

Počet registrovaných čitateľov:	6 123
Knižničný fond:	1 656 k.j.
Počet výpožičiek:	133 628
Počet podujatí:	718

Počet návštevníkov knižnice:	241 440
Počet obyvateľov v Piešťanoch:	28 000

Nové služby a aktivity knižnice

V roku 2015, pri príležitosti 90. narodenín knižnice, pribudol predovšetkým vďaka sponzorom do Oddelenia pre deti a mládež nový zábavno-náučný priestor pre našich najmenších návštevníkov s názvom Múdra ponorka. Cieľom jej vybudovania bolo vytvoriť priestor pre malé deti a ich rodičov, kde môžu tráviť svoj čas spoločne, v prostredí kultúrno-vzdelávacej inštitúcie a prilákať ich do knižnice už od útleho veku. Detský kútik plný veselej žltej farby v sebe skrýva rôzne zákutia, priestory na hranie, oddych či posedenie pri dobrej knižke. Malí čitatelia sa tu môžu uvelebiť v pohodlných sedacích vakoch, čítať si svoje obľúbené rozprávky, ponoriť sa do mora dobrodružstiev, hier a spoznávania.

Nové druhy knižničných podujatí

Piešťanská knižnica sa neustále snaží rozšíriť ponuku svojich tradičných podujatí ako sú tvorivé workshopy, divadelné predstavenia či besedy. Pre deti si v roku 2018 pripravila nové druhy podujatí, ako napríklad Adventné čítanie, Rozprávka-pohádka či Čítanie je super, v ktorých účinkovali aj osobnosti politického a kultúrno-spoločenského života. Jedným z nových formátov podujatí v našej knižnici v roku 2018 boli Knihotúľania usporiadané ako komponované podujatia – literárno-hudobné večery, ktorých súčasťou bol i koncert či zábavná súťaž.

a) Propagácia a prezentácia knižnice posilnením spolupráce (partnerstva) s orgánmi územnej samosprávy a inými organizáciami

K najvýznamnejším projektom, ktoré knižnica v roku 2018 realizovala, patria:

Farebný svet okolo nás - Cieľom projektu bolo spoločne s miestnou samosprávou zrealizovať podujatia projektu zamerané na zvýšenie povedomia detí o globálnych spoločenských problémoch, ako sú napríklad rasizmus, xenofóbia, intolerancia k inakosti, diskutovanie o problémoch súčasnej spoločnosti

prostredníctvom literárno-dramatických workshopov, dramatizácii textov na danú tému či prednášok a seminárov určených pedagógom.

Podoby miestneho a regionálneho rozvoja - V rámci projektu sme organizovali podujatia s tematikou podpory miestneho a regionálneho rozvoja. Hlavným cieľom projektu bola výchova mladej generácie k úcte k takým hodnotám ako je lokálpatriotizmus, tolerancia ale i aktivovanie iniciatív orgánov samospráv, občianskych združení a neziskových organizácií vedúcich k rozvoju regiónu.

Vitajte v našom svete, VI. ročník - Realizácia kultúrnych aktivít pre osoby so zdravotným postihnutím a inak znevýhodnené skupiny ľudí žijúce v Piešťanoch a okolí, aktivít podporujúcich ich integráciu do spoločnosti, výchovu detí k tolerancii, aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu násilia, diskriminácie, rasizmu a xenofóbie.

Spoznejme sa trochu inak - Projekt zameraný na integrovanie sociálne znevýhodnených a handicapovaných minoritných skupín do spoločného celku s bežnou populáciou a zároveň vytvorenie priestoru, v ktorom bežná majoritná časť obyvateľstva zažije bežné problémy znevýhodnených jedincov.

Zaži knihu - Náplňou projektu bola prezentácia slovenskej a českej knihy a jej tvorcov (spisovateľov, ilustrátorov a vydavateľov) prostredníctvom multikultúrnych aktivít.

Pod' z ulice do knižnice III. - Projekt zameraný na hravé a tvorivé spôsoby sprostredkovania knihy dieťaťu a jeho kontaktu s ňou.

b) Publikačné aktivity knižnice v médiách, internetová propagácia a nové formy propagácie práce verejnosti

S kultúrno-vzdelávacou činnosťou veľmi úzko súvisí propagačná činnosť. Na svojej internetovej stránke knižnica v roku 2018 pravidelne informovala o poskytovaných službách i o podujatiach všetkých projektov, ktoré usporadúvala. Všetky informácie sa priebežne aktualizovali a dopĺňali. K jednotlivým akciám sme prevažne vo vlastnej rézii zabezpečovali grafický návrh a tlač plagátov a pozvánok.

Propagáciu činnosti sme pravidelne zabezpečovali v miestnych a regionálnych médiách, citylightoch, vo vitrínach a tiež formou pozvánok, plagátov, na webových stránkach pic-piestany.sk, kniznica.sk, piestany.sk, infolib.sk, prostredníctvom stránky Facebooku, newsletterov, prostredníctvom článkov v odborných časopisoch a pod. Pravidelne sme prispievali svojimi príspevkami do odborných knihovníckych časopisov Knižnica, Knižnícky spravodajca, Bulletin SAK, ITLib, Informačné technológie a knižnice, Knižná revue, detský časopis Slniečko, Knižničný spravodajca (Knižnica Juraja Fándlyho Trnava), časopisu Spolku

slovenských spisovateľov Literárny týždenník, magazínu Slovensko. Ku všetkým významným podujatiam robíme nielen plagáty, pozvánky, ale aj bulletiny, výberové bibliografi, pracovné listy k podujatiam.

c) Vypracovanie informačnej databázy knižnice a jej zverejnenie (napr. regionálne osobnosti, kultúrne, historické, turistické a iné regionálne zaujímavosti a pod.)

Na webe knižnice www.kniznica.sk v časti Región a odkazy budujeme elektronickú databázu osobností kultúrneho, spoločenského a verejného života okresu Piešťany, ktoré v našom regióne žili a pracovali alebo v súčasnosti pôsobia a svojimi aktivitami ovplyvňujú život v našom regióne. V databáze osobností sú prezentované literárne osobnosti, výtvarné osobnosti, čestní občania mesta Piešťany, výročia osobností regiónu a databáza regionálnych osobností kultúrneho, spoločenského a verejného života.

d) Realizácia komunitného podujatia, prezentačná činnosť knižnice, realizácia prezentačných výstupov miestneho a celoslovenského charakteru alebo iné typy podujatí (napr. edukatívne, kultúrne, kultúrno-spoločenské, popr. iné)

K najvýznamnejším medzinárodným festivalom knižnice v roku 2018 patria:

Zázračný oriešok 2018. Kniha v rozhlase – rozhlas v knihe - Kultúrno-spoločenské a edukatívne podujatie pre deti a dospelých, prezentácia a súťažná konfrontácia vybraných titulov rozhlasovej dramatickej tvorby pre deti so spätnou väzbou a poslucháčskym hodnotiacim názorom na 18 súťažných rozhlasových titulov. Cieľom projektu bolo priblížiť diela súčasných slovenských autorov v atraktívnych podobách - prostredníctvom živých stretnutí s autormi, divadelných dramatizácií, workshopov, výstav, rozhlasových adaptácií a pod.

Festival slovenskej tvorby pre deti. Prezentácia slovenskej literatúry a jej tvorcov - Projektom sme prispeli k oslavám 100. výročia vzniku Československej republiky a nadviazali na niekoľkoročnú tradíciu medzinárodných aktivít piešťanskej knižnice, ako aj úspešné, doposiaľ realizované projekty na

podporu čítania a čitateľského hnutia detí a mladých ľudí. Projekt bol zameraný na prezentáciu hodnotných diel slovenskej kultúry, predovšetkým tvorbu literárnych, výtvarných a divadelných umelcov.

Keď čítanie je čtení, X. ročník - Projekt bol komunitného charakteru – pre obyvateľov českého pôvodu, ale aj pre širokú verejnosť s cieľom predstaviť českú kultúru, predovšetkým literatúru. Cieľom projektu bolo priblížiť potomkom českej národnostnej menšiny žijúcim v Piešťanoch a okolí, ale aj slovenským deťom hodnotné diela českej kultúry, predovšetkým tvorbu literárnych, výtvarných a divadelných umelcov z Českej republiky, predstaviť rôzne formy spracovania zaujímavých knižných príbehov, no predovšetkým zorganizovať bezprostredné stretnutia so zaujímavými súčasnými literátmi, ilustrátormi a divadelnými umelcami. Touto formou sme chceli zoznámiť najmladšiu generáciu s kultúrou a jazykom národa, s ktorým nás spája spoločná minulosť a prebudiť v nich záujem o ich ďalšie spoznávanie a vzájomné približovanie.

e) Významný počin v oblasti skvalitňovania knižnično-informačných služieb (napr. rekonštrukcia, výstavba, technické a ďalšie technologické vybavenie knižnice a pod.)

Vďaka Fondu na podporu umenia sa nám čiastočne podarilo skvalitniť a modernizovať interiérové a nábytkové vybavenie Oddelenia pre deti a mládež. Cieľom bolo zvýšiť komfort predovšetkým detských návštevníkov a ich rodičov, zatriktívniť priestory našej knižnice a ich jedinečnou a príjemnou atmosférou zaujať ľudí tak, aby sa do knižnice vracali pravidelne. Zakúpením nových drevených regálov sme vytvorili modernú príťažlivú zónu s detským kútikom vybaveným nábytkom, hračkami a spoločenskými hrami.

**Barbora Krajč Zamišková, Adriana Totiková,
Katarína Ilkovičová a Ján Uličiansky**

podujatie s deťmi „Analfabeta na oriešku“

Mestská knižnica mesta Piešťany:

Priestor na javisku predstavuje knižnicu s regálmi kníh a prepážkou na požíčanie.

Na scéne sú bábkы z inscenácie Analfabeta Negramotná, knižnice plné knížiek, v jednej z nich sú knihy spisovateľov a ilustrátorov tohtoročného podujatia: Ján Uličiansky, Katarína Ilkovičová

Projektor

PROJEKCIA – PLAGÁT/ VIZUÁL ZO 2018

ZVUČKA ZO

Za prepážku prichádza pani knihovníčka, číta si programový leták ZO, môže vešať plagát ZO.

ANALFABETA (ako bábka) prichádza prvýkrát do knižnice v Piešťanoch, celé si to obzerá, nevie, kde je.

A – Analfabeta

K – knihovníčka

A: Videli ste to? Toľko ľudí! Čo tu je? Dávajú niečo zadarmo? (smiech) To je haluz! Ja skapem! A toto je čo? (číta nápis) KNIŽNICA. To je čo? Nikdy som nič také nevidela. (vybieha na pódium, medzi knihy) Ja skapem! To je haluz! To koľko tu je kníh! Na mrte! Vôbec neviem na čo sú také zbytočnosti. Ja som v živote nič neprečítala a som tu. (číta) ODDELENIE PRE DETI (číta autorov na prebaloch kníh) Ď uríčková R ázusova-Martáková U uličiansky?

K: (si vymení čítacie okuliare za tie do diaľky, obzerá si Analfabetu) Dobrý deň, dievčatko, pomôžem Vám?

A: Ja nie som žiadne dievčatko! Fuj. Prečo je tu toľko ľudí?

K: (hrdo) Lebo v našej knižnici sa už po desiatykrát koná Festival zázračný oriešok. (ukáže na projekciu, kde je plagát)

A: Ja skapem, vôbec Vám nerozumiem? Aký festival?

K: (zdesene) Ty ho nepoznáš?

A: A načo by som mala?

K: (predýchne a všetko jej to vysvetlí) Mesto Piešťany v spolupráci s Mestskou knižnicou mesta Piešťany a RTVS organizujú v týchto dňoch X. ročník festivalu rozhlasových rozprávok ZÁZRAČNÝ ORIEŠOK 2018. Kniha v rozhlase – rozhlas v knihe.

Záštitu nad festivalom prevzali Ministerstvo kultúry SR, veľvyslankyňa Českej republiky na Slovensku Livia Klausová a predseda Trnavského samosprávneho kraja Jozef Viskupič.

A: Nerozumiem.

K: Hlavným cieľom festivalu je prezentácia, súťažná konfrontácia rozhlasovej dramatickej tvorby a bezprostredné stretnutie tvorcov s poslucháčmi rozhlasových rozprávkových hier, rozhlasových večerníčkov a hier pre deti, ich rodičmi, pedagógmi a knižničnými pracovníkmi, vytvorenie spätnej väzby a získanie poslucháčskych hodnotiacich názorov na 18 súťažných titulov, ktoré vznikli na základe konkrétnej literárnej predlohy.

Súčastou festivalu je i udelenie Zvláštnej ceny RTVS výraznej rozhlasovej a umeleckej osobnosti (hercovi, režisérovi, hudobníkovi), ktorá svojím celoživotným dielom ovplyvnila rozhlasovú dramatickú tvorbu pre deti a Zvláštnej ceny Literárneho informačného centra - Ceny Márie Ďuríčkovej autorovi v oblasti detskej tvorby za významný umelecký prínos. Autorkou hlavnej ceny a cien pre víťazov je významná slovenská ilustrátorka Katarína Ilkovičová, ktorú tu medzi nami vítam a pozývam ju k nám.

PROJEKCIA TVORBY K. ILKOVIČOVEJ

A: Ako vzniká taká cena?

Rozhovor s Katkou Ilkovičovou o jej tvorbe

K: Súčasťou X. ročníka festivalu bude množstvo sprievodných podujatí, ktoré budú prebiehať nielen na území mesta, ale i v jeho okolí: stretnutia s tvorcami rozhlasových i animovaných rozprávok a ich literárnych predlôh, tvorivé dielne s poprednými slovenskými ilustrátormi, divadelné predstavenia, Trpaslicka Smajliceda, výstavy a ich vernisáže, vyhodnotenie celoslovenskej výtvarnej súťaže venovanej Pavlovi Dobšinskému a Božene Němcovej a ďalšie.

A: Kto všetko príde? Superman? Spiderman? Harry Potter?

K: Skoro. Sú to tiež superhrdinovia. Na festival prijali pozvanie mnohí tvorcovia.

A: Stále ale nerozumiem, načo takí festival je?

K: (predýchnu) Najlepšie ti to vysvetlí spisovateľ, režisér, autor televíznych Trpaslíkov a aj spoluzakladateľ tohto festivalu Ján Uličiansky, ktorého pozývam k nám.

PROJEKCIA TVORBY J. ULIČIANSKEHO

*Rozhovor s Jankom Uličianskym o jeho tvorbe, o prepojení na festival ZO, o prepojení na rozhlas, v rámci rozhovoru sa **pustí ukážka z rozhlasovej rozprávky Analfabeta Negramotná***

K: Festival Zázračný oriešok je súťažný. Odborná a detská porota hodnotí 18 diel z ponúknutej reprezentatívnej vzorky vybranej dramaturgiou Centra dramatickej tvorby RTVS. Festival má v tomto roku po prvýkrát až tri súťažné kategórie. Monogické rozprávky, rozprávkové hry a hry pre deti. A ktoré hry a rozprávky v rozhlasovom spracovaní budú naše ctené poroty

hodnotiť, na to sa pozrieme teraz. Animácie predstavujúce jednotlivé rozhlasové diela pripravili poslucháči Filmovej a televíznej fakulty v spolupráci s Magistrom Vladimírom Slaninkom.

A: Jéj, na to sa teším.

PROJEKCIA ANIMÁCIÍ

Po skončení animácií opäť PROJEKCIA – PLAGÁT/ VIZUÁL ZO 2018

K: Na festivale si môžeš tieto súťažné tituly vypočuť. To bude zábava. (zabudne na Analfabetu a začne prehrávať) A budeme sa veľa rozprávať a stretávať a spoznáme nové knihy, rozhlasové rozprávky a

A: (kým si Knihovnička sníva, vezme si tajne program festivalu a snaží sa potichučky vytratiť)

K: a... a ty kam, mladá dáma?

A: (klame) Ja už musím ísť! Doma ma čaká mama.

K: (podozrievavo) Ahá, mama?!?!

A: Jasné, musím jej pomôcť upratať byt.

K: Aha, upratať?!?!

A: No, a umyť riad. (stále sa posúva bližšie k východu z knižnice)

K: Aha, zmyť riad!? A čo to máš za chrbtom?

A: Nič!

K: Nič?

A: Nič!

K: (láskavo) Vidíme sa na podujatiach festivalu.

A: Ďakujem, vidíme sa na Zázračnom oriešku. Dovidenia!

K: Určite. (je na seba hrdá, tak sa sama pochváli, poskočí si)

Yes!!! (sekne ju)

Au!

ZVUČKA ZO

K: Už bežím. (odchádza)

KLÁŇAČKA

Aneta Siwka

podujatie s deťmi „Veľká sila malých tvorov, alebo ako sa spriatelíť s včelami“

Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław

Čitateľské a vzdelávacie podujatie venované biologickej diverzite, úlohe včiel v prírode a prírodovedným otázkam, ktoré sú prítomné v detskej literatúre (na základe knihy „Včely“ od Piotra Sochu).

Pre skupinu cca 15 detí vo veku 6-8 rokov

Dĺžka trvania: 45 - 60 minút

Druh aktivity: kreatívny edukačný workshop

Hoci takmer všetci ľudia majú radi med, oceňujú jeho výživové hodnoty a vedia ako vyzerá včela, pomerne často sa stáva, že ju nevedia odlíšiť od osy. Ľudia si tiež často neuvedomujú, aký vplyv majú včely na náš život. Prvý kontakt ľudí so včelami sa datuje hlboko do histórie. Tieto malé tvory sa stále považujú za zázrak prírody, napriek tomu, že sú už dlhé storočia skúmané vedcami. Žijú v hierarchickej skupine, vedia v tanci zakódovať rôzne informácie a zaručujú prežitie mnohým druhom žijúcim na Zemi, vrátane človeka.

Hlavnou témou tohto workshopu boli včely, prostredie v ktorom žijú a významná úloha tohto hmyzu v živote človeka, ako aj jeho vplyv na ekosystém. Aby sme si ukázali, ako v priebehu storočí vyzerala spolupráca ľudí a týchto výnimočných tvorov, pozreli sme sa do nádherne ilustrovanej knihy *Včely* od Piotra Sochu (slovenské vydanie: Slovart 2017, preložil Alexander Horák). Preniesli sme sa na istý čas do starovekého Grécka, Babylonu a na dvor cisára Nera, aby sme objavili tajomstvá medu a starovekých dejín...

Nerova pochúťka

V roku 54 nášho letopočtu mal cisár Nero veľmi rád spojenie sladkej a ostrej chuti. Jeho obľúbenou pochúťkou bol vraj med s čiernym korením natretý na krajci chlieba. V priebehu workshopu pripravili deti dve varianty tohto jedla. Prvá varianta bola „pre statočných“, podľa popisu zverejneného v knihe *A Taste of History. The Stories Behind Our Favorite Foods* od Bryana Bruce'a, druhá bola v jemnejšej podobe, čiže s menšou dávkou korení. Chlieb sme nahradili tortovými oblátkami.

A tu je recept na „Nerovu pochúťku“ – ingrediencie: med, čierne mleté korenie, sklenená miska, polievková lyžica, čajová lyžička, tortové oblátky. Príprava: dve polievkové lyžice medu vymiešajte v sklenenej miske s čajovou lyžičkou čerstvo pomletého čierneho korenia. Touto hmotou potrite tortové oblátky alebo krekry.

Deti sa výborne osvedčili v úlohe kuchárov. Na spoločnú degustáciu Nerovej pochúťky pozvali aj účastníkov konferencie a týmto sa stali aj hostiteľmi tohto podujatia.

Po kulinárskych výzvach sme sa vrátili do knihy *Včely* a pokúsili sme sa spoločne odpovedať na otázku: prečo sú včely také výnimočné?

Tvoria spoločenstvá, v ktorých majú všetci určené úlohy.

Matka – je najdôležitejšia v úli, a aj najväčšia - môže merať až 25 mm. Celý život kladie vajíčka do buniek plástu. Z týchto vajíčok sa liahnu larvičky. Robotnice ich krmia materskou kašičkou, peľom a medom. Potom sú zatvárané v bunke plástu a menia sa na dospelé včely – robotnice, trúdy alebo ďalšie matky.

Robotnice – merajú od 12 do 15 mm. Po vyliahnutí začínajú kariéru vo včelej rodine ako upratovačky – udržiavajú poriadok v bunkách plástov. Potom ich povyšujú na mladušky, ktoré krmia larvičky. Ďalej odoberajú nektár a peľ, ktoré donášajú lietavky, stavajú plásty a strážia vchod do úľa. Nakoniec sa stavajú lietavkami – vylietavajú von z úľa a získavajú nektár, peľ a vodu. Tejto práci sa venujú celý život tj. okolo päť týždňov.

Trúdy – nepracujú, nezískavajú potravu, sú kŕmené robotnicami. Ich jedinou úlohu je stať sa otcom nových včiel. Tie trúdy, ktorým sa to podarí, ihneď zomierajú. Ostatné sú na jeseň vyhadzované z úľa robotnicami a potom zomierajú od hladu.

Výnimočná je aj pracovitosť tohto hmyzu. Aby jedna včela urobila lyžičku medu sú potrebné 3-4 týždne. Okrem toho, výroba kilogramu medu znamená, že včely musia pomyselne trikrát obletieť Zem, čiže zdolať cca 120 000 km.

Včely medzi sebou komunikujú výnimočným spôsobom – vedia zakódovať informácie v tanci. Včely pátračky skúmajú okolie úľa. Keď nájdu zdroj nektáru alebo peľu, informujú o tom ďalšie lietavky. Tancujú na medovom pláste. Keď sa rastliny nachádzajú blízko úľa – pátračky tancujú do kruhu. Keď je ale zdroj potravy ďaleko, je to tanec, ktorý sa podobá tvaru číslice osem. Čas trasenia zadočkom informuje o vzdialenosti, ktorú je nutné zdolať. 1 sekunda zodpovedá vzdialenosti 100 metrov.

Neobyčajné sú aj včelie oči. Tvorí ich 4000 malých očiek. Vďaka tomu si môže včela všimnúť aj najmenšie zmeny vo svojom okolí. Včely veľmi dobre rozlišujú farby, ale nevidia červenú. Naopak, vnímajú ultrafialovú farbu, ktorá je neviditeľná pre človeka.

Včely sú výnimočné, ale hlavne preto, že zaručujú pretrvanie mnohým druhom žijúcim na Zemi, vrátane človeka. Sú odborníkmi na opeľovanie. Bez ich pomoci by mnohé rastliny

nemohli dávať ovocie a semenka. Včely pomáhajú aj vo výrobe mäsa a mlieka. Opeľujú lucernu a ďatelinu, ktoré rastú na pastvinách a sú obľúbeným pokrmom kráv. Bez včiel by sme nemali ani bavlnu, ktorú používame vo výrobe odevov.

Čo nás čaká, keď včely vyhynú? Pokiaľ sa nepostaráme o včely a tento druh zmizne, čaká nás ručné opeľovanie rastlín, ako to už dnes robievajú v Číne. Preto by sme sa mali starať o tieto malé, výnimočné tvory. Ako to urobiť? Poľnohospodári by mali obmedziť chemické postreky, ktoré vraždia včely, a my môžeme napr. pestovať na balkónoch, záhonoch a záhradkách medonosné rastliny vytvárajúce veľa nektáru, ktorý zhromažďujú včely.

Na záver workshopu si každý účastník vyrobil vlastnú papierovú včelu. Cez zimu budú bývať u detí doma, aby im na jar pripomenuli, že už je čas zasadiť na balkónoch a záhonoch medonosné rastliny, ktoré zabezpečujú pre včely výhodný ekosystém.

Realizácia workshopu venovaného úlohe včiel v prírode pripraveného na základe knihy je dôkazom, že kniha môže nielen pripomenúť deťom hodnoty, posilňovať ich predstavivosť, byť zdrojom dobrodružstiev a dojmov, ale môže byť taktiež zdrojom poznatkov, stimulovať detskú zvedavosť a stať sa aj impulzom pre kreatívne aktivity.

Preložil: Tomasz Grabiński

Natália Malíková a Zuzana Sedláková

podujatie s deťmi „13 dôvodov prečo“

Knižnica pre mládež mesta Košice

Cieľová skupina: 8. – 9. ročník ZŠ, 1.ročník SŠ

Ciele podujatia: Poukázať, aká dôležitá je empatia vo vzťahu k iným ľuďom.

Tematická oblasť: Empatia v medziľudských vzťahoch

Metódy: čítanie, samostatné riešenie problémov, diskusia, brainstorming

Časové vymedzenie: do 60 minút

Anotácia: Dúfam, že ste pripravení, lebo sa vám práve chystám vyrozprávať príbeh svojho života. Presnejšie, prečo môj život

skončil. A ak práve počúvaš tieto kazety, si jedným z dôvodov, prečo sa tak stalo.

Kľúčové slová: Empatia. Vzťahy. Škola. Kolektív. Priateľstvo.

Osnova podujatia:

Úvod:

Po zoznámení necháme žiakov, aby sa rozdelili do dvojíc (ideálne trinásť dvojíc). Každá skupina dostane na papieri jeden problém – modelovú situáciu, ktorá môže nastať v rámci triedy alebo ich osobného života. Ich úlohou je pokúsiť sa zadaný problém prediskutovať a premyslieť si s kým a ako by daný problém riešili. K daným problémom dostanú žiaci pomocné otázky, na ktoré majú odpovedať:

Je to problém, ktorý treba naozaj riešiť?

Akým spôsobom by ste sa vyrovnali s týmto problémom?

Zdôverili by ste sa s týmto problémom niekomu? (rodičia/spolužiaci/vedenie školy...)

Ak by mal tento problém niekto z tvojho okolia riešiť by túto situáciu inak?

Problémy:

1.PRÝ CHLAPEC DO KTORÉHO SI KEDY BOLA ZAĽUBENÁ A S KTORÝM SI ZAŽILA SVOJ PRÝ BOZK SA PRED CELOU ŠKOLOU VYSTATUJE, ŽE SA V SKUTOČNOSTI STALO OMNOHO VIAC. VĎAKA TOMU SI PO ZVÝŠOK ŠKOLSKÉHO ROKA VYSLŮŽIŠ VEĽMI NELICHOTIVÚ PREZÝVKU.

2.TVOJ SPOLUŽIAK SPÍŠAL ZOZNAM MIEN, KTO MÁ NA ŠKOLE NAJLEPŠÍ A NAJHORŠÍ ZADOK. TVOJE MENO SA DOSTALO NA PRVÉ MIEŠTO, AKO NAJLEPŠÍ ZADOK NA ŠKOLE. TVOJA DOBRÁ KAMARÁTKA SA TIEŽ DOSTALA NA ZOZNAM IBAŽE DO OPAČNEJ KATEGÓRIE.

3.TVOJA NAJLEPŠIA KAMARÁTKA ZAČÍNA MAŤ POCIT, ŽE JEJ PRIATEĽ JE DO TEBA ZAĽUBENÝ. NAŠTVALO JU TAK, ŽE ŤA UDRELA. NA MIEŠTE, KDE ŤA UDRELA BUDEŠ MAŤ MIEŠTO NAVŽDY.

4.TVOJ SPOLUŽIAK ŤA TAJNE ŠPEHUJE A FOTÍ CEZ OKNO TVOJEJ IZBY.

5.TVOJA SPOLUŽIAČKA, ROZNIESLA PO ŠKOLE KLEBETY, ŽE MÁŠ POD POSTEĽOU SEXUÁLNE HRAČKY

6.TVOJ SPOLUŽIAK/ TVOJA SPOLUŽIAČKA SA SNAŽÍ POBOZKAŤ ŤA NAPRIEK TOMU, ŽE TY O NEHO/O ŇU NEMÁŠ ZÁUJEM. MUSÍŠ PRED NÍM/ŇOU UTIECŤ ABY TI DAL/DALA POKOJ

7.SPOLUŽIAK, KTORÉHO STRETNEŠ NA HODINÁCH PÍSANIA POÉZIE A KTORÉMU ZAČNEŠ BEZVÝHRADNE DÓVEROVAŤ UKRADNE A ZVEREJNÍ TVOJE OSOBNÉ BÁSNE

8.V RÁMCI DISKUSIE POČAS HODINY OBČIANSKEJ VÝCHOVY SA V TRIEDE ZDOVERÍŠ S MYŠLIENKAMI NA SAMOVRAŽDU. SPOLUŽIACI TO BERÚ AKO POKUS PRITIAHNUŤ NA SEBA POZORNOSŤ

9.V CELEJ TRIEDE MÁŠ LEN JEDNÉHO SPOLUŽIAKA, KTORÉMU MÔŽEŠ VERIŤ A S KTORÝM SI ROZUMIEŠ. VŠETCI OSTATNÍ ŤA NEJAKÝM SPÔSOBOM SKLAMALI. CÍTIŠ SA V KOLEKTÍVE OSAMELÁ A ZAČÍNAJÚ SA U TEBA PREJAVOVAŤ NÁZNAKY DEPRESIE.

10.DOZVIEŠ SA, ŽE TVOJU SPOLUŽIAČKU NA JEDNEJ PÁRTY ZNÁSILNILI.

11.TVOJA SPOLUŽIAČKA SA PONÚKNE, ŽE ŤA PO PÁRTY ODVEZIE DOMOV SVOJIM AUTOM. PO CESTE AUTOM NARAZÍ A ZNIČÍ ZNAČKU STOP, ČO ODMIETNE NAHLÁSIŤ POLÍCIU. NA DRUHÝ DEŇ SA NA TOM MIESTE STANE VÁŽNA DOPRAVNÁ NEHODA

12.TVOJ SPOLUŽIAK SA ŤA POKÚSI ZNÁSILNIŤ

13.TRÁPIA ŤA MYŠLIENKY NA SAMOVRAŽDU A CHCEŠ SA S NIMI ZVERIŤ ŠKOLSKÉMU PSYCHOLÓGOVI. TEN ŤA VŠAK NEBERIE VÁŽNE.

Každá skupinka odprezentuje svoj problém a jeho riešenie. Následne žiakom vysvetlíme, že dnes sme tu hlavne kvôli knižnému príbehu mladého dievčaťa Hannah, ktorá si všetky tieto problémy prežila a našla na neho svoje vlastné riešenie. Aké riešenie to bolo sa dozvedia z obálky, ktorú každá dvojica dostane. Obálky otvoria všetky dvojice spolu a v každej obálke bude na liste papiera napísané jedno slovo – SAMOVRAŽDA

V tomto momente žiakom predstavíme knihu Mŕtve dievča neklame od Jaya Ashera. Uvedieme ich do deja prečítaním prvej kapitoly - prvého momentu, kedy hlavná hrdinka Hannah vstupuje do príbehu vďaka kazetovej nahrávke, ktorú pred svojou smrťou zanechala. Po prečítaní úryvku vedieme so žiakmi diskusiu:

Otázky do diskusie po predstavení knihy:

1. Zdá sa vám samovražda ako adekvátne riešenie týchto problémov? Boli podľa vás natoľko závažné? (nezľahčovať vážnosť týchto problémov)
2. Ako vnímate jednotlivé pásy a formu „pomsty“, ktorú Hannah vykonala na svojich spolužiakoch? Myslíte, že to bolo správne riešenie?
3. Myslíte, že sa dá na človeku spozorovať, že ho trápia takéto myšlienky? Dá sa mu pomôcť?
4. Myslíte, že aj vy v rámci triedy viete predísť tomu, aby sa táto situácia stala? Ako?

Na záver poprosíme dvojice, ktoré spolu pracovali v úvodnej aktivite aby si vzali papier a pero. Hannah našla trinásť dôvodov, ktoré ju prinútili vziať si život. Úlohou dvojice je nájsť trinásť dôvodov prečo sa žiť oplatí.

Čítanie – bytie za horizontom

Ľudmila Hrdináková

Čítanie patrí medzi najzáhadnejšie a najkomplikovanejšie mentálne aktivity. Štúdie ukazujú, že mentálna stimulácia a precvičovanie, ktoré poskytuje aktivita čítania, môže spomaľovať Alzheimerovu chorobu a demenciu, pretože udržiava mozog aktívnym a zabraňuje strate jeho energie. Potvrdzujú i to, že čítanie je najlacnejším, najjednoduchším a najskúsenejším spôsobom precvičovania mozgu, je jeho ideálnou mentálnou potravou (1).

Čítanie prináša nielen nové informácie, aj podnety na zamyslenie. Ak človek číta román s detektívnou zápletkou, ktorú rozlúšti skôr, ako sa kniha skončila, je schopný zapojiť analytické, kritické a globálne myslenie tým, že si zapamätá všetky detaily a poskladá si ich tak, že určí, „kto to urobil“ (2).

Čítanie poskytuje uvoľnenie i zábavu, rozširuje hranice bytia a súcna človeka. Čítanie spája rozum i cit, utrpenie i šťastie. Čítanie má schopnosť urobiť z obyčajného človeka umelca, ktorý zdieľa krásno a hudbu slova. Čítanie je jednoducho krásne bytie za hranicami možností – bytie za horizontom.

Ale aj napriek tomu registruje naša spoločnosť klesajúcu hodnotu tzv. indexu hladu po knihách. Kniha sa stáva komoditou určenou iba pre nižší trh ako artikel pre čo najrýchlejšiu komerčnú absorpciu (3) a aktuálne vyhodnotenie štúdie PISA (4), zverejnené 3. decembra 2019, prináša zistenia o nanajvýš nelichotivom stave čitateľskej gramotnosti našich 15-ročných. Z prieskumov vyplýva, že ľudia (a hlavne mladí ľudia) vnímajú čítanie buď ako zábavu, alebo ako nechcenú nutnosť. Výskumy však tiež dokladujú, že čitateľom sa človek stáva v socializačných procesoch a že významným socializačným činiteľom v oblasti rozvoja človeka ako čitateľa je práve knižnica. Potvrdzujú i to, že práca v súčasných knižniciach sa čoraz intenzívnejšie zameriava na oblasť rozvoja čitateľstva a čitateľskej kultúry a na nečitateľov (5). To tvorí základnú motiváciu pri realizácii čitateľských podujatí.

Motivačné aktivity sú dokladom toho, že knižnice sa snažia rozvíjať čitateľstvo ako pohľad za horizont, že sa snažia o formovanie pravej čitateľskej kultúry, ktorá je naplnená láskou ku knihám a k čítaniu. Dokazujú však i odhodlanie a snahu

knihovníkov ísť ďalej, rásť a vzdelávať sa a naplňovať svoje podujatia zmysluplnými, atraktívnymi a zároveň účinnými aktivitami.

Biela kňažná

Lektorka: Mgr. Viera Zálepová,

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou (pre 4. ročník)

Počas celej ľudskej histórie spočíval duševný život malého dieťaťa okrem priamych skúseností na mýtických a náboženských príbehoch a rozprávkach. Nasycoval sa (ako po rozumovej, tak i po emocionálnej stránke) magickými šťavami stáročiami obrúsených rozprávani, plných univerzálnych motívov a životných právd. Tradičná literatúra syti obrazotvornosť dieťaťa a podnecuje jeho predstavivosť a vnútornú silu. Keďže tieto príbehy súčasne odpovedajú na najdôležitejšie otázky dieťaťa, vždy boli a budú hybnou silou jeho socializácie (6).

Modelová lekcia *Biela kňažná* oživila tradíciu ľudových rozprávok a mala príznačný, až metaforický názov – Mária Ďuričková ako kňažná rozprávok a povestí, Biela kňažná – názov jej rozprávkovej zbierky, rozprávka – ako kňažná rozprávani a príbehov.

Podujatie, orientované na mladší školský vek (4. ročník ZŠ), bolo veľmi adekvátne tematicky motivované, pretože reflektovalo 100. výročie narodenia Márie Ďuričkovej. Okrem toho bolo nasmerované na poznávanie a fixovanie vzťahu k ľudovej slovesnosti, čo možno oceniť z hľadiska zachovania a ďalšieho šírenia ľudovej slovesnosti.

Z dramaturgického hľadiska smerovalo podujatie od osobnosti *Márie Ďuričkovej*, k predstaveniu jej tvorby a konkrétnej knihy až k prezentácii rozprávky *Zmok*, ktorá – adekvátne veku desaťročných čitateľov – už nie je typickou rozprávkou pre malé deti. Osobitné uznanie si zaslúži výber textu z toho dôvodu, lebo podľa odborníkov je práve zmok typickou slovenskou folklórnou a mytologickou postavou.

Kladne možno hodnotiť zaujímavú formu prezentácie osobnosti Márie Ďuričkovej, ktorej sledovanie bolo motivované vedomostnou hrou. Prezentácia pozostávala z fotiek zo spisovateľkinho života, sprevádzaných komentárom. Ten bol realizovaný troma hlasmi rozličného veku, adekvátne životnej etape, na ktorú sa text a fotografie vzťahovali.

Z hľadiska využitých metód bola zaujímavou vedomostná hra „horúce stoličky“, ktorá nielen konfrontovala zapamätanie faktov detskými recipientmi, ale navyše učila deti klásť otázky. Oživovanie a spestrenie výkladu zabezpečili pantomíma, hra Zlatá brána a prvky dramatizácie, ktoré iniciujú zapojenie, nadšenie a netradičné fixovanie faktov.

Čítanie textu rozprávky *Zmok* bolo hlavnou aktivitou modelového podujatia. Predvídanie a otázky zvolila lektorka podujatia veľmi správne – práve tie zvyšovali zvedavosť a čitateľský hlad. Čítanie úryvkov a odhadovanie nálady čítaného textu učilo detských čitateľov vnímať hudbu slova, vnímať náladu a atmosféru, vnímať to, ako vie slovo spievať, smiať sa a smútiť.

Medzi už tradičné metódy knižničných podujatí sa zaradil pracovný list – v podujatí *Biela kňažná* mal tri časti: a) prvá časť bola zameraná na čítanie s porozumením, úlohou detských čitateľov bolo zoradiť vety podľa logiky informácií, čo dalo príležitosť precvičovať schopnosti logického zoradovania informácií a určovania postupnosti textových prvkov, b) druhá časť sa zamerala na precvičovanie schopnosti vizuálnej pozornosti a senzitivity – nabádala detských čitateľov hľadať písmená a skryté slovo, c) v tretej časti upevňovali deti svoj vzťah k archaizmom v úlohe, v ktorej ich mali spárovať so súčasnými ekvivalentmi.

Večerníčková čiapka

Lektorka: Marcela Wierzgoň,

Regionálni knižnica Karviná (pre 2. ročník)

Ako je tomu so všetkými veľkými výtvormi umenia, rozprávky súčasne tešia i vychovávajú. Ich genialita spočíva v tom, že tak činia spôsobom, ktorý k deťom prehovára priamo (6). Rozprávka jednoducho patrí k dieťaťu a dieťa k rozprávke. To dokazovalo i modelové podujatie *Večerníčková čiapka* dovezené kúzelným vláčikom Rozprávka z Karvinej.

Modelová lekcija mala prehľadový charakter – orientovala sa na oboznámenie detských čitateľov s večerníčkom ako televíznym formátom, postavou českého Večerníčka a s jeho pôvodom i jeho tvorcom. Oboznamovala s tým, čo je rozprávka a upevňovala faktografické literárne informácie. Modelová lekcija bola (adekvátne auditóriu) realizovaná ako jazda v kúzelnom vláčiku Rozprávka s mnohými rozprávkovými zastávkami. Cestujúci – čitatelia, ako inak, dostali cestovný lístok, ktorý aj po skončení

podujatia môže oživovať spomienky a fixovať emócie súvisiace s obsahom podujatia.

Na premostovanie jednotlivých rozprávaní o rozprávkach a uzatváranie tém využila lektorka motiv vláčika: po každej téme (rozprávke) stimulovala deti k pohybovej aktivite – požiadala ich, aby vstali a pohybom a zvukmi napodobnili kúzelný vláčik – „rozbehli“ ho k ďalšej stanici. Pohybová aktivítka je vhodná nielen na premostenie a rozlišovanie tém, ale i ako zamestnanie pre netrpezlivých, hyperaktívnych a haptických čitateľov, ktorí k recepcii obsahu a jeho kognitívnemu spracovaniu potrebujú pohyb. Na podporu zapojenia do rozprávaní a čítania ukážok lektorka funkčne využila otázky a hádanie s nápodovou.

Modelová lekcia *Večerníčková čiapka/Večerníčková čepice* mala z dramaturgického hľadiska výrazne kaleidoskopický a prehľadový charakter – prostredníctvom zastávok kúzelného vláčika zoznámila malých čitateľov s osobnosťou otca Večerníčka – Radkom Pilařom, s večerníčkovým zbojníkom Rumcajsom a jeho rodinkou, s Ferdom Mravcom, jeho kamarátmi Lienkou, chrobákom Truhlíkom a tiež so spisovateľom Ondřejom Sekorom, deti spoznali aj Spejbla, Hurvínka, Žeryka a Máničku. Než zastali v konečnej stanici KNIŽNICA, zoznámili sa deti i s Josefom Čapkem, psíkom a mačičkou a ich chuťkami pri pečení torty, ale i s malým Krtkom a pánom výtvarníkom Zdeňkom Millerom.

Zaujímavé bolo i zaradenie výtvarnej aktivity, ktorá nebola nijako riadená a navigovaná. Aj napriek tomu, že lektora priamo nespájala danú aktivitu s rozprávkovými postavičkami, mala v rámci modelovej lekcie niekoľko výrazných funkcií: **a)** demonštrovala, že deti niekedy potrebujú výraznejšiu navigáciu (deti dosť dlho čakali, kým sa pustili do kreslenia), **b)** pôsobila ako ukotvenie a zamestnanie pre deti, ktoré nemajú posluchovú pozornosť, prípadne majú sklon k hyperaktivite, **c)** bola oporou pre čitateľov haptického typu (na rozmýšľanie o obsahu potrebujú pohyb), či **d)** bola prostriedkom rozmýšľania a premietania o rozprávkových bytostiach a udalostiach (vizualizácia počutého).

Modelová lekcia urobila prehľad známych televíznych večerníčkových seriálov, lektorka však pracovala s knižnými spracovaniami, dá sa povedať, že bola i motiváciou k čítaniu knižných alternatív príbehov. Kaleidoskopický typ lekcie možno použiť nielen na predvedenú motiváciu k čítaniu, je výborným

príkladom prehľadovej hodiny, či možnosťou opakovania nejakého učiva.

Prečo je dobre poznať povesti (Proč je dobré znát pověsti)

Lektorka: Stanislava Kiknavelidzeová,

Městská knihovna v Praze (pre 2. stupeň ZŠ)

Poznanie vlastnej smrteľnosti vedie človeka k uvedomeniu si skutočnosti, že nie je na svete sám – že patrí do skupiny, v ktorej sa narodil, v ktorej sa mu dostáva podpory a v ktorej sa očakáva, že i on bude po značnú časť svojho života prispievať k jej ochrane a podpore (7). Práve v tom nachádza človek aj svoju sebarealizáciu a svoj jedinečný význam. Dnešní ľudia, tí, ktorí žijú v modernej postindustriálnej spoločnosti, považujú podporu od svojej spoločnosti za samozrejmosť. Nepokúšajú sa prispieť svojou troškou k spoločnému dielu a upevňovať integritu spoločnosti, orientujú sa skôr na svoje záujmy a istoty. Súčasný jednotlivec nie je členom spoločnosti, stáva účelom vlastného bytia, čo môže priniesť nebývalú spoločenskú skazu. V mýtoch, legendách a povestiach sa odrážajú konštantné i dynamické prvky, pestrofarebná zmes sociálnych systémov, pohľad na rozličné roviny sveta a života, ale čo je najdôležitejšie – v mýtoch, legendách a povestiach sa nachádza životodarný zdroj spoločenského ľudského bytia. Preto je podstatné, aby aj tí, ktorí do spoločenského života vstupujú, poznali povesti, legendy a mýty – poznali tento zdroj sociálneho súcna, žili s nimi a zžili sa s nimi.

Modelová lekcia Stanislavy Kiknavelidzeovej sa snaží interaktívnym spôsobom pátrať po pozostatkoch a prvkoch starodávnych príbehov v súčasnom modernom svete, respektíve v metaforicky a na symboly orientovanom mediálnom priestore. Mladí čitatelia si majú možnosť overiť silu symbolov a metafor v súčasnom svete, ale aj silu postáv z legend, mýtov a povestí, analyzovať pôvod tejto sily a dokladovať, ako ľudská psychika inklinuje k mocnostiam, ikonám a silným kultúrnym prvkom (v neposlednom rade aj k silným literárnym príbehom).

Okrem toho mali participantu podujatia (žiaci) možnosť spájať s danými kultúrnymi prvkami svoju skúsenosť, totožnosť a identitu, či už prostredníctvom príslušnosti k znameniam horoskopu, konfrontáciou metafor z produktovej reklamy, ktorú

poznajú z každodenného života, či v rámci tvorivej aktivity v závere.

Z hľadiska rozvoja čitateľstva a čitateľskej motivácie patrí medzi najzaujímavejšie aspekty danej lekcie to, že má výrazný potenciál motivovať k jednotlivých príbehom z legend, povestí a mýtov.

Ak zameriame pozornosť na metódy použité v modelovej lekcii, veľmi funkčné sa ukázalo zaradenie práce v skupinách, a to jednak z hľadiska potreby výchovy k súčinnosti v kolektíve pri vzdelávaní (príp. v budúcej profesii), jednak z hľadiska formovania sociálnej dimenzie čitateľstva v rovesníckych skupinách. Rozdelenie do skupín riešila lektorka mimoriadne atraktívne a adekvátne téme – na základe príslušnosti k znameniam horoskopu.

V modelovej lekcii sa funkčne spájalo hľadanie/pátranie s čítaním – čítanie pritom nebolo zreteľným a explicitným cieľom, ale skôr prostriedkom, ktorým sa odhaľujú tajomstvá a hádanky. V textoch žiaci – participanti pátrali po hrdinoch z legend, mýtov a povestí. Ide v podstate o veľmi účinnú a špecifickú metódu objektovo-orientovanej čitateľskej motivácie – *nečíta sa pre čítanie samotné, číta sa pre získavanie poznatkov a informácií o určitom objekte, ktorý nás zaujíma*. Zároveň ide metódu formovania funkčnej gramotnosti – *metóda autentického čítania pre rozličné potreby v bežnom živote človeka*.

Záverečná aktivita (Padla redakce) umožnila participantom – žiakom vyskúšať si svoje tvorivé schopnosti s uplatnením mien hrdinov z predchádzajúcich aktivít. Táto nezvyčajná tvorivá aktivita nie je len atraktívnou formou fixácie nadobudnutých poznatkov a skúseností, môže byť navyše ďalším mostíkom k čítaniu legend, báji, mýtov a povestí, prípadne aj k ich hlbšiemu štúdiu.

Carl Jung v knihe *Věda o mytologii* (8) či James George Frazer v knihe *Zlatá ratolest* (9) konštatujú, že mýty sú základnými piliermi spoločnosti – sú hybným mechanizmom jej aktivít, sú jej filozofiou a určujú tvár jej právd, sú podloží jej existencie. Preto je priam povinnosťou dospeléj generácie nachádzať stratégie, prostredníctvom ktorých by malí a mladí čitatelia nachádzali cesty k tomuto krásnemu literárnemu dedičstvu.

**„Poďme spolu do rozprávky“:
ANALFABETA v KOŠICIACH**

Mestská knižnica Piešťany (pre 1. stupeň ZŠ)

Mestská knižnica Piešťany priniesla na tohtoročné *Motivačné aktivity* adaptáciu profesionálne spracovaného otváracieho podujatia *Zázračný oriešok 2018. Kniha v rozhlase – rozhlas v knihe (Analfabetka na oriešku)*. Podujatie bolo milým a uvoľňujúcim a zároveň mimoriadne inšpiratívnym článkom seminára.

Z hľadiska témy, formy a formátu išlo o kaleidoskopické podujatie, ktoré striedalo čiastkové témy, formy i formáty. Medzi témy sa zaradili *Zázračný oriešok* – festival rozhlasových rozprávok, *Katarína Ilkovičová* – slovenská ilustrátorka, grafická dizajnérka a autorka hlavnej ceny festivalu a cien pre víťazov a *Ján Uličiansky* – spisovateľ, scenárista a spoluzakladateľ festivalu.

Z hľadiska formy a formátu striedalo podujatie besedy s výkladom a audiovizuálnymi snímkami (animovaný film), objavila sa i zvuková ukážka rozhlasovej hry. Tie boli priebežne oživované dramatizovanými/divadelnými vstupmi (Analfabeta). Zvuková ukážka v podaní Zuzany Kronerovej bola príjemne zladená s pohybovou komunikáciou na javisku (Ján Uličiansky a Analfabeta) – čím vlastne realizovala sprítomnenie literárnej postavy a plnila tak funkciu atraktívnej upútavky na knihu.

Analfabeta sa prezentovala jednoznačne ako postava adekvátna vekovej kategórii prítomných detských čitateľov, ktorá dokáže oživovať výklad o súťaži a „osviežovať“ i besedy s jednotlivými hosťami – umelcami. V prvom rade však prezentovala literárnu postavu, ktorú mali čitatelia môžu poznať z knižky a ktorá môže aktívne nabádať k prečítaniu príbehu.

Analfabeta veľmi intenzívne dokladovala, že prvky ako bábky, maskoty, situáciu alebo čítanie animujúce hračky, štylizované postavičky jednoducho patria do čitateľských aktivít a podujatí, že majú mimoriadnu motivujúcu a výrazne navigujúcu silu. Analfabeta riadila detskú pozornosť natoľko, že sporadicky odvádzala pozornosť detí od hlavného diania a zámeru podujatia, každopádne veľmi výrazne dokázala účinnosť zaradenia takéhoto prvku do podujatia s deťmi a mladšími čitateľmi (do 10 rokov).

Humorné podujatie zodpovedalo veselému naturelu najveselejšej vekovej etapy v živote človeka. Pre obdobie od 6 do 10 rokov je príznačná spontánna radosť, oduševnené prijímanie, ale

i nadšená tvorba humoru. Kognitívne kompetencie mladších školákov už totiž pokročili natoľko, že chápu (kognitívne náročnú) podstatu humoru – nie primitívneho a gagového, ale situačného a na logike založeného humoru. A ich spontánnosť, ústretovosť voči životu a nezaťaženosť emocionálnymi výkyvmi (ktoré prídu v puberte) ich navigujú k tomu, aby prirodzenú inklináciu k humoru a radosti výrazne prejavovali a prezentovali. Podujatie využívalo prvky, ktoré navigujú pozornosť na knižnicu – pani knihovníčka a prostredie knižnice, v ktorej uviazla hlavná postava – antičitateľka Analfabeta. Okrem toho využíva aj deťom blízke prvky – Trpaslíkov, Janka Hraška a pod. a osobnosti, ktoré nielenže môžu predstavovať čitateľské vzory, môžu zároveň navigovať a motivovať ku knihám aj tým, že ich život a práca sú bytostne s knihami spojené.

Zreteľnou devízou podujatia bolo premyslené využívanie umeleckých prvkov intenzifikujúce emócie, ktoré môžu fixovať zážitky, poznatky a emócie. Veľmi účinné pôsobili aj podpis-karty v závere podujatia.

Veľká sila malých tvorov

Lektorka: Aneta Siwka,

Mestská verejná knižnica vo Wroclawe (pre 1.stupeň ZŠ)

V súčasnosti sa intenzívne skloňuje téma poľnohospodárskej krízy, v tom zmysle, že zvyšovanie výnosov, a s tým súvisiace zvyšovanie toxických agrochemikálií, spôsobuje kolaps ekosystému a ohrozuje budúcnosť našich potravín (10).

Modelová lekcia *Veľká sila malých tvorov* približuje príbeh maličkých tvorov – včiel, od ktorých bytostne závisí existencia človeka, živočíšnej ríše a sveta okolo nás. Otvára veľký príbeh života a ukazuje, ako sú aj tí najmenší obyvatelia Zeme pripútaní k nášmu životu. Knihu pritom funkčne využíva ako zdroj rozmanitých múdрых informácií a aktivizuje snahu po pátraní a hľadaní informácií o týchto výnimočných a užitočných tvoroch. Téma bola zvolená veľmi príhodne – mladší školský vek je (vzhľadom na prudký rozvoj rozumových schopností) charakteristický svojim intenzívnym sklonom k racionalizmu, prirodzeným hladom po informáciách, ako aj obľubou encyklopedickej a vecnej literatúry. Lektorka pracovala s výbornou a atraktívnou knihou *Včely* od Piotra Sochu, ktorá výraznými ilustráciami a premysleným dizajnom určite fascinovala a motivovala detských čitateľov.

Téma včiel sledovala tri základné roviny: a) včely a človek v historickom kontexte, b) život včely a zaujímavosti, c) význam včielok pre človeka. Tieto tematické celky boli oddelené činnosťou/aktivitou.

Modelové podujatie charakterizuje jeho autorka a lektorka ako čitateľské a vzdelávacie podujatie – to však z procesúálneho hľadiska realizovalo funkčné presahy do výtvarných aktivít (tvorba papierovej včielky) a iných činnostných oblastí (výroba medovej nátierky, natieranie oblátky).

Z hľadiska metodiky treba konštatovať, že podujatie funkčne spájalo faktografickú obsahovú náplň s činnostným/skúsenostným poznávaním a viaczmyslovým učením sa, čo veľmi adekvátne reflektuje vekové osobitosti malých čitateľov, ktorých kognitívne schopnosti ešte stále ulpievajú na názorných prostriedkoch, emóciách a konkrétnostiach.

V rámci lekcie sa realizovali i rozličné spôsoby kontaktu s textom: a) práca priamo s ilustrovanou knihou – oficiálnou publikáciou (z hľadiska čitateľského rozvoja je to prijateľnejšia forma ako digitálna prezentácia na digitálnej tabuli), b) práca s receptúrou medovej pochúťky na papieri.

V rámci analýzy podujatia nemožno opomenúť výrobu lahôdok – sladkej pochúťky a varianty pre odvážnych – tento kulinársky vstup nepochybne zaznamenal veľký úspech a výrazne fixoval skúsenosti malých účastníkov podujatia.

V rámci výroby papierovej včielky si detskí čitatelia pomáhali, dohadovali sa o rozdelení a zapožičiavaní pomôcok a navzájom si radili, čím formovali svoje sociálne zručnosti. Veľmi roztomilá papierová včielka je nielen nástrojom fixovania poznatkov, ale i emócií, ktoré sa niesli celým medovým podujatím.

13 dôvodov prečo

*Lektorky: Natália Maliková a Zuzana Sedláková,
Knižnica pre mládež mesta Košice (1 roč. SŠ)*

Trináť dôvodov prečo bolo veľmi imponujúce podujatie výberom literatúry a témy i samotnou svojou podstatou, ktorou bola analýza pohnútok, činov a ich možných následkov. Základom a podložíom podujatia bola oceňovaná a zároveň veľmi kontroverzná tínedžerská kniha posledného desaťročia, takpovediac moderná klasika tínedžerskej literatúry 21. storočia — kniha Jay Asherovej *Mŕtve dievča neklame*, ktorá odkrýva

príbeh o najhlbších tajomstvách, neprekonateľných emocionálnych bariérach a bolestiach dospievajúceho dievčaťa.

Modelové podujatie bolo interesantné aj vekovou kategóriou, pre ktorú bolo podujatie určené – tínedžeri. Pravdou je, že podujatí pre danú vekovú kategóriu nie je veľa, pretože práca s touto kategóriou nie je jednoduchá a často sa podujatia míňajú účinkom. Vo väčšine prípadov nejde o chyby v podujatiach, skôr o komplikovanosť tínedžerského obdobia.

Ide totiž o obdobie intenzívneho rozvoja integrácie a boja o autonómiu a emancipáciu, v ktorom sa výrazne prejavujú sociálne vplyvy a tlak prostredia, ale i vnútorné sily a boje, živosť citových prežívaní, zvýšená emocionálna vzrušivosť, výbušnosť, impulzivnosť a nedostatok sebaovládania, emocionálna labilita, ako aj nestálosť citov. Z emócií vystupujú do popredia strach, hnev, zlosť, smútok, depresia a zároveň sociálne city, ako náklonnosť, obdiv, zbožňovanie. Popri tom i súženie a súcit, ktoré však tínedžeri často prejavujú navonok len zdráhavo a s veľkým ostychom.

V danom období nastáva intenzívny rozvoj myslenia (abstraktného a logického) a nastupuje fáza konvenčnej morálky, a práve preto výrazne narastá záujem o chúlостivé témy, kontroverzné a filozofické otázky, vrátanie analýzy podstaty života a hľadania životných právd. Závažnosť problémov súčasných tínedžerov komplikujú moderné sociálne javy ako viktimizácia a ohrozenie zo strany okolitého prostredia, sociálna izolácia jedincov v súčasnej spoločnosti, ale i inklinácia jedincov k narcizmu, z čoho môže vyplývať pocit osamelosti a precitlivosť.

Modelové podujatie funkčne využívalo prácu v skupinách/pároch, čo umožnilo v užšom (intímnejšom) kruhu prediskutovať chúlостivé témy, iniciovalo párové/skupinové rozmýšľanie a v konečnom dôsledku i umožnilo slobodnú voľbu, kto zo skupiny/páru sa chce vyjadriť k problému nahlas.

Pohľad na využité metódy poskytuje širokú paletu techník, stratégií a metód od čítania samotného, cez analýzu problémov a formuláciu riešení, diskusiu, brainstorming, párové rozmýšľanie a debatu, až po myslenie a usudzovanie písaním. Všetky uvedené metódy sa vyhýbajú infantilizácii témy, podujatia i auditória – naopak, snažia sa vštepiť účastníkom (študentom) pocit, že s nimi ráta ako s dospelými a rozumnými partnermi do diskusie.

Modelové podujatie malo niekoľko funkčných rovín:

- tým, že využilo literatúru, ktorá odrážala skutočný príbeh, chýlostivé témy a dramatický spád udalostí, zodpovedalo charakteristikám vekového obdobia a jeho emocionálneho nastavenia,
- podujatie formovalo schopnosť rozlišovať medzi skutočnými problémami a pseudo-problémami, prípadne schopnosť definovať mieru závažnosti problému,
- formovalo schopnosti diagnostikovať a rozpoznávať príznaky problémov,
- učilo hľadať riešenia a ponúkalo určitý druh formovania psychickej reziliencie, čo má výrazný podiel na budovaní emocionálnych kompetencií,
- podujatie realizovalo i zber riešení problémov, čím ukázalo rôzne východiská, ale i možnosť sociálnej podpory, čo má zasa výrazný podiel na budovaní prosociálnych kompetencií,
- najvýraznejším potenciálom a zároveň odkazom podujatia sa ukázala odpoveď na otázku, prečo sa žiť oplatí...
-

Z hľadiska rozvoja čitateľstva bolo sympatické, že podujatie otvorene a neskryte pracovalo s literatúrou – knihou, a tým, že rátať s realizáciou formulovania myšlienok na papier, motivovalo k pridruženej čitateľskej stratégii – písaniu.

Ako sme uviedli na začiatku, tvorba podujatia pre tínedžrov býva orieškom aj pre zručných knihovníkov. Lektorky však dokázali, že ak sa do zámeru vloží chuť, elán, nápad, dobrá kniha (príbeh), oduševnenie a viera v mladých ľudí, podujatie môže byť veľkým krokom v spolupráci s mládežou.

Záver

V rámci tohtoročných *Motivačných aktivít* sa objavilo šesť veľmi vydarených podujatí, z ktorých každé malo svoje kúzlo, šarm i príťažlivosť. Mohli sme sledovať motiváciu k tradičným i súčasným rozprávkam i faktograficky a vecne ladenú modelovú lekciiu pre mladší školský vek, profesionálne podujatie, ktoré malo výrazne stimulujúci a inšpiratívny charakter i dve podujatia

pre tínedžerov, ktoré dokázali, že s elánom možno zvládať i komplikovanejšie vekové kategórie. Lektorské zastúpenie bolo výborné – v každej lekcii sa totiž intenzívne zrkadlila ona známa pravda: **Kto horí – dokáže zapáľovať!**

PhDr. Ľudmila Hrdináková, PhD.

Katedra knižničnej a informačnej vedy UK v Bratislave

Literatúra

1. BETTELHEIM, B. *Za tajemstvím pohádek: Proč a jak je číst v dnešní době*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1172-3.
2. WILLIS, Judy. *Teaching the Brain to Read: Strategies for Improving Fluency, Vocabulary, and Comprehension*. Association for Supervision & Curriculum Development, 2008. ISBN-13: 978-1416606888. Dostupné tiež ako Google Book.
3. 10 přínosů čtení aneb proč by ste měli číst každý den. In: *mimoskolu.cz* [online]. 31. Říjen 2016 [cit. 2019-12-10]. Dostupné na: <https://www.mimoskolu.cz/10-prinosu-cteni-aneb-proc-byste-meli-cist-kazdy-den/>
4. TRÁVNÍČEK, Jiří. *Překnížkováno: co čteme a kupujeme (2013)*. Host: Brno, 2014. ISBN: 978-80-7491-256-6.
5. MIKLOVIČOVÁ, Júlia a Jakub VALOVIČ. *Národná správa PISA 2018* [online]. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, 2019 [cit. 2019-12-10]. Dostupné na: https://www.nucem.sk/dl/4636/Narodna_sprava_PISA_2018.pdf
6. *Review of Reader Development Activities in Libraries and Training Needs* [online]. Society of Chief Librarians, 2017 [cit. 2019-12-10]. Dostupné na: <https://www.librariesconnected.org.uk/resource/review-reader-development-activities-and-training-needs>
7. CAMPBELL, Joseph. *Mýty: Legendy dávných věků v našem dnešním životě*. PRAGMA, 1998. ISBN 80-7205-491-0.

8. JUNG, Carl. *Věda o mytologii*. Nakladatelství Tomáše Janečka, 2004. ISBN 808588013X.
9. FRAZER, James George. *Zlatá ratolest*. Garamond, 2001.
10. Európska iniciatíva občanov: Zachráňme včely a poľnohospodárov! In. *www.vcely.sk – stránka o chove včiel* [online]. 26. novembra 2019 [cit. 2019-12-10].
Dostupné na:
<https://www.vcely.sk/2019/11/26/europska-iniciativa-obcanov-zachranme-vcely-a-polnohospodarov/>

Prednášajúci

Gálová Margita

Je riaditeľkou Mestskej knižnice mesta Piešťany od roku 1990. Je autorkou viacerých projektov (festival Zázračný oriešok. Kniha v rozhlase – rozhlas v knihe, Keď čítanie je čtení, Piešťanské chodníčky, Vitajte v našom svete a iné). Vďaka jej iniciatíve bolo zriadené Piešťanské informačné centrum na Pribinovej ulici, ktoré je súčasťou Mestskej knižnice. Pod jej vedením knižnica získala množstvo mestských i celoslovenských ocenení: Cenu primátora mesta Piešťany za aktivity v oblasti kultúry (1994 a 2001), ocenenie Kultúrna osobnosť roka za mimoriadnu aktivitu pri zabezpečovaní výchovno-vzdelávacích projektov pre deti a mládež a za vybudovanie Internetového strediska v priestoroch knižnice (1999), TOP WebLib (2007, 2008, 2011), Sakačik – Výročnú cenu Slovenskej asociácie knižníc (2010), Pamätnú medailu predsedu TTSK (2012) či titul Knižnica roka 2018.

Hrdináková Ľudmila

Ľudmila Hrdináková pracuje ako vedecký pracovník na Katedre knižničnej a informačnej vedy FF UK v Bratislave. Zároveň sa od roku 2013 pravidelne zúčastňuje nášho odborného seminára, kde hneď po každom skončení podujatia, robí jeho odbornú analýzu, ktorú neskôr rozpracuje v zborníku zo seminára.

Ilkovičová Katarína

Študovala grafiku na Akadémii výtvarných umení v Krakove. Pracuje ako grafická dizajnérka – pravidelne spolupracuje so slovenskými a českými vydavateľstvami a časopismi pre deti (Slniečko, Zornička, Včielka). Je členkou Asociácie ilustrátorov. Výberová bibliografia: Neplechy školníčky Agneše (Alžbeta Verešpejová), Keď sa pes smeje (Juraj Šebesta), Alenka v krajine oblakov (Jozef Moravčík Jakubovec), Babka na rebríku (Dušan Dušek), Bublínkové rozprávky (Marta Hlušíková), Já se nechtěl stěhovat (Daniela Krolupperová), Jak si uděláme zeměkouli (Milena Lukešová), Vinohradnícke povesti (Dobroslava Luknárová), Prečo lienky nosia podkolienky (Ivona Ďuričová),

Víla Jazmínka a škriatok Vendelín (Zuzana Csontosová), Snehuličik šepol mame (František Rojček), Večera u kráľa (Pavel Uher), Panenka Bára (Lenka Rožnovská), Hups, Rups a Šups (Gabriela Futová).

Janus Anna

Zástupkyňa riaditeľa pre hmotné veci Mestskej verejnej knižnici vo Vroclavi, v rokoch 2002 - 2007 realizovala projekt Knižnica pre mladých klientov vo veku 13 - 25 rokov v spolupráci s Nadáciou Bertelsman, do roku 2017 riadila Wrocław Mediatka. Je absolventom knižničnej a informačnej vedy na Vroclavskej univerzite, postgraduálnym vedením spoločnosti Ekonomickej univerzity vo Vroclavi, vedúcej akadémie kultúry MASP na Krakovskej ekonomickej univerzite. Spoluorganizátor Living Library Wrocław, školiteľ v oblasti antidiskriminačného vzdelávania a výchovy k ľudským právam, certifikovaný súdny mediátor. Koordinátorka projektu Wrocław vo svetových jazykoch a projektu mobilných mestských hier pomocou aplikácie Action Track v Mestskej verejnej knižnici vo Vroclavi. Autor článku „Cudzinci - noví používatelia Mestskej verejnej knižnice vo Vroclavi“ Bulletin EBIB, č. 1 (184) / 2019. Aktívne hľadajú nové spôsoby, ako osloviť ľudí, ktorí nečítajú. V rámci seminára pripravila prezentáciu Inovačné projekty pre deti v Mestskej verejnej knižnici vo Vroclavi.

Kiknavelidze Stanislava

Knižnica je pre ňu od mala tým najobľúbenejším miestom. V Chomutove, odkiaľ pochádza, sa knižnica nachádza v starom jezuitskom kolégiu a podľa nej dýcha neskutočnou atmosférou. Odtiaľ pramení jej túžba preniesť práve túto kúzelnú atmosféru aj do kolektívu, ktorého je súčasťou, do pražskej knižnice a to aj napriek jej veľkosti. A rovnako si praje, aby aj deti cítili z knižnice rovnaké kúzlo tak ako ona kedysi.

Kukrechtová Markéta

Je riaditeľkou Regionálnej knižnice v Karvinej, príspevkovej organizácie, už rok. S karvinskou knižnicou je však spätá od roku 1995. Vo voľnom čase sa okrem literatúry zaujíma o

divadlo, ale tiež rada pláva a lyžuje. Najväčším koníčkom je beh, ku ktorému sa dostala vďaka knihe „Príručka dámy v behu“ od anglickej spisovateľky Ruth Field.

Majzlíková Marianna

Hornozemplínskej knižnici pracuje od roku 2015, venuje sa tvorbe a realizácií projektov. Je vedúcou knižnično-informačných služieb. Realizuje tréningy pamäti pre seniorov, je certifikovaná trénerka pamäti II. stupňa.

Malíková Natália

Pracuje v knižnici sedem rokov a je ústrednou postavou centrálnej pobočky LitPark. Študovala elementárnu pedagogiku na Prešovskej univerzite, ale jej srdcovou záležitosťou je práca s tínedžermi. Viedla Fantasy klub a Teenklub. Pre propagáciu knižnice zaznamenáva podujatia, ktoré následne upravuje do reklamných videí a svoju kreativitu rada odovzdáva aj prostredníctvom maľovania na tvár. Aktivne sa zapája do odborných seminárov a súťaží a môže sa pochváliť 1. miestom v Súťažnej prehliadke knižničných podujatí pre deti v Prešove. Vo voľnom čase sa realizuje aj pri tvorbe hudobných videoklipov.

Molčanová Danko

V Hornozemplínskej knižnici pracuje od roku 2001 a od marca 2019 je jej riaditeľkou. Stojí za komunitnými aktivitami v knižnici – Komunitná knižnica, organizuje konferencie „Aby pamäť nestarla...“, sama je certifikovanou trénerkou I. stupňa. A venuje sa aktivitám, ktoré realizuje občianske združenie Korálky. Jej želaním je, aby Hornozemplínska knižnica bola modernou inštitúciou s komplexnými službami a spokojným návštevníkom, aby bola príjemnou zastávkou za poznaním.

Sedláková Zuzana

Študovala slovenský jazyk a literatúru na Univerzite P.J. Šafárika v Košiciach, aj keď pôvodne chcela byť dizajnérkou. Obľubuje klasickú a súčasnú literatúru a najradšej pripravuje rôzne podujatia pre stredoškóľakov. Pracuje v centrálnej pobočke

LitPark, kde má na starosti okrem iného techniku a spracovanie propagačných videí. Do knižnice síce nastúpila len nedávno, no už sa môže pochváliť 1. miestom v Súťažnej prehliadke knižničných podujatí pre deti v Prešove.

Siwka Aneta

Absolventka Vroclavskej univerzity a postgraduálneho štúdia na Vroclavskej ekonomickej univerzite; špecialista na vedecké a technické informácie; Dlhoročný zamestnanec mediálnej knižnice, vykonávajúci úlohy v oblasti vzdelávania mládeže. Autor tematických poľných hier realizovaných v rámci projektov MBP: „Kultúra - býčie oko“, „projekt Breslau“, workshopy pre deti, ktoré sa konali v rámci festivalu cestovného ruchu vo Vroclavi. Olgierd Budrewicz „Ekvivalentná nulová hodnota“. Spoluautor projektu „Tropem Nesser - Vyšetrovanie v mediálnom centre“ realizovaný ako sprievodné podujatie v rámci Národnej noci knižníc a kriminality v roku 2015, mobilná hra v aplikácii ActionTrack „Mock - minulé výnosy“ realizovaná v auguste 2017 ako súčasť kongresu IFLA, spoluautor mobilné hry v aplikácii ActionTrack: „Podvodné dobrodružstvo v Hydropole“, „Stuxnet“ - inšpirované knihou „Ostrov“ Sigriður Hagalín Björnsdóttir, pôvodcom mnohých vzdelávacích projektov určených pre divákov rôznych vekových skupín a iných aktivít propagujúcich čítanie. Realizátor špeciálnych projektov, vrátane „Vonkajšia knižnica“, „KROK ZA KROKOM“. Architektúra zvuku „ako súčasť programu MOSTY Wrocław Európske hlavné mesto kultúry 2016. Milovník doskových hier, autor akcie „Mysli strategicky - hraj v Mediateca“, ktorá iniciovala sprístupnenie doskových hier čitateľom MBP. V súčasnosti riadi Inovačné centrum Transition MBP, kde okrem iného realizuje workshopy pre mladých ľudí využívajúce moderné technológie a workshopy pre deti ako súčasť Centra pre nezrejmé aktivity kombinujúce tradičné formy práce a nové technológie.

Totiková Adriana

Absolvovala štúdium slovakistiky a estetiky na Univerzite Komenského a divadelnú réžiu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Tvorí a režiruje v divadlách na Slovensku, v Čechách a Poľsku, spolupracuje na filmoch a divadelných workshopoch doma i v zahraničí. Je expertkou na vyhľadávanie detských talentov, vedie vlastnú spoločnosť JURIA production.

Wierzgoń Marcela

Vedúca strediska knižníc a informačných služieb v Regionálnej knižnici v Karvinej.

Uličiansky Ján

Študoval réžiu a dramaturgiu na Bábkarskej katedre Divadelnej fakulty Akadémie múzických umení v Prahe. Pôsobil ako režisér v Bábkovom divadle v Košiciach a dramaturg v Slovenskom rozhlas. Bol prezidentom Slovenskej sekcie IBBY. Za svoju tvorbu pre deti získal niekoľko významných ocenení: Cenu Hansa Christiana Andersena, Cenu Trojruža a Čestnú listinu IBBY.

Výberová bibliografia: Veveričky (Perfekt, 2008), Štyria škriatkovia a víla (Perfekt, 2009), Malá princezná (Perfekt, 2009), Analfabetá Negramotná (Trio Publishing, 2011), Leonardo, kocúr z ulice (Trio Publishing, 2013), Malá princezná (Dixit, 2014), Max a Lea (MarDur, 2018), Smajlirozprávky (Trio Publishing, 2018), Líza, mačka z Trojice (Trio Publishing, 2019).

Zálepová Viera

Pracuje v Hornozemplínskej knižnici vo Vranove nad Topľou, na oddelení pre deti a mládež. Venuje sa práci s detským čitateľom, pripravuje zážitkové čítania a realizuje tvorivé aktivity pre deti a mládež.

Zamišová Krajč Barbora

Absolvovala slovenský jazyk a estetiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského a bábkoherectvo na Katedre bábkarskej tvorby VŠMU v Bratislave. Doktorandské štúdium absolvovala v Kabinete divadla a filmu SAV (dejiny divadla). Účinkovala v mnohých divadelných inscenáciách, vedie Divadlo TUŠ.

**Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.
Fond na podporu umenia je hlavným partnerom projektu.**

Publikácia reprezentuje výlučne názor autora a fond nezodpovedá za obsah publikácie.

Názov:	Motivačné aktivity s detským čitateľom
Podnázov:	Zborník príspevkov zo seminára konaného v dňoch 21. – 22. novembra 2019
Zostavila:	Bc. Natália Malíková
Preklad:	Grabinski Tomek
Foto:	Ing. Viera Ristvejová
Zodp. redaktorka:	PhDr. Kamila Prextová
Vydavateľ:	Knižnica pre mládež mesta Košice
Rok vydania:	2020
Počet strán:	92
Náklad:	700 ks
ISBN	978-80-89161-61-4
EAN	9788089161614

Neprešlo jazykovou úpravou.